

XVII

Moerascipres

(De cipres wandelt, de rivier wandelt, de mens wandelt. Alles wandelt.)

Taxodium Distichum (moerascipres)

De moerascipres behoort tot de familie der naaktzadigen.

Na wieren, bacteriën, schimmels, mossen, wolfsklauwen, paardenstaarten, varens - die allen nog aan water gebonden zijn voor hun voortplanting - ontstaan in het Perm , ca. 230 miljoen jaar geleden, de zaadplanten. Deze kunnen het water achter zich laten. Ze beginnen het immense vaste land te bevolken, dat tot dan toe kaal is.

De cycasachtigen verschijnen, de ginkyoachtigen en dan de coniferen oftewel naaldbomen.

De Taxodium Distichum - moerascipres - is een conifeerachtige, die in moerassige gebieden voorkomt.

Moerascipressen groeien aanvankelijk in noordelijke streken. Ook in ons land zijn ze kind aan huis. Ze leggen het loodje door de veranderde klimatologische omstandigheden. Vluchten naar zuidelijke gebieden is niet mogelijk; de Pyreneeën, Alpen, Karpaten, Kaukasus vormen een onneembare barrière.

In Noord-Amerika zijn geen belemmeringen. De Rocky Mountains en de Appalachen lopen daar van noord naar zuid. Zo kan de Taxodium Distichum ontsnappen en vindt men hem heden ten dage in het zuiden en zuidoosten van de Verenigde Staten.

Taxodium distichum is een naaldverliezende conifeer, die deels onder water groeit. Omdat wortels moeten ademen en er in water nauwelijks lucht voorhanden is, vormt de moerascipres adem- of kniewortels. Zulke wortels kunnen wel 2 à 3 meter hoog worden.

De kniewortels vervullen ook een belangrijke rol bij het verankeren van de boom in moerassige bodem.

Deel een

Onderweg naar New Orleans

1

Hoog boven de klinkers bevindt Ida zich, in de verste uithoek van haar schedel. Lichaam als flard om zich heen. Waterplassen liggen over het aardoppervlak uitgegoten. Ida vermoedt hoe ondiep ze zijn, ze denkt dat de plassen haar voor de gek houden. Dat het simpelweg glooiingen in de aardbol zijn die regen hebben opvangen. Alleen heeft het dagen niet geregend. Hoe dan ook, het ligt er bij alsof het nep is en het ziet er hier uit alsof ze in haar eigen landje fietst en niet in de Verenigde Staten. Deze klinkerweg is helemaal Hollands en dan nog wel Hollands op z'n ergst: kaarsrecht. Kaars- en kaarsrecht. Hé godverdomme, het is toch wel zo dat ze in de States is, het is toch wel zo dat ze al een maand onderweg is, het is toch wel zo...

Het is zaterdagmiddag. Die man en die vrouw zijn Charles en Ida. Ze koersen aan op New Orleans, zesenvestig kilometer hebben ze nog te gaan. Zeg niet: njoew orlieieiens. Zeg: nw óólens. Hoe dan ook, het lijkt er nog niet op dat ze een miljoenenstad naderen. Niemand die hier woont in deze Mississippi delta, niemand die hier kan wonen in dit drassige land. Wel hebben mensen hier een rechte lijn versterkt met zand en belegd met klinkers en daarover gaan de twee fietsers. Een dijkweg lijkt het wel, maar dan een verlaagde; klinkers op gelijke hoogte met de plassen. De vrouw heet Ida. Ze trapt met haar hele lichaam. Fout, zegt haar fietsboek in Holland: je moet kracht zetten vanuit je onderrug. Bovenlichaam stil houden, benen gewoon laten bewegen. Niet met je hele lichaam op die trappers duwen.

De man heet Charles. Charles is Ida's reisgenoot. Charles is niet haar vriend. Charles is een goede bekende. Laat dat goede er inmiddels maar af. Hij houdt van heuvels en van snelheid. Ida van langzaam ploeteren en volhouden. Hij van kamperen en wel zo afgelegen mogelijk, Ida van de na-

bijheid van een huis en van beleefd vragen: 'Can we put up our tent over here?' Hij van een pot-dichte tent 's nachts, Ida móet een stukje hemel kunnen zien.

De klinkerweg is een inderdaad een lachertje. Iets voor een bizarre film. En die plassen, die de hemel weerspiegelen? Als Ida haar voet erin zou zetten, zou de sandaal niet eens onder komen te staan. Je gelooft je ogen niet; je verwacht hier - zo vlak boven de Golf van Mexico - kokospalmen en sinaasappels en stranden. Nee. Bouwterrein lijkt het wel waar elke begroeiing is afgeschraapt. - Kale aarde met glinsterende plassen.

Komt nog bij dat het vrouwenlichaam op de fiets wel van Ida is, alleen valt ze daar allang niet meer mee samen. Ze switcht van holte naar bocht naar uithoek binnen haar lichaam, ze dobbert rond in haar hersenkwabben en ligt het volgende moment uiteengevloeid in de plas water, waar haar ogen op vallen. Vreemde toestand van een mens op zaterdagmiddag.

2

Bruine armen, bruine benen, dat wel. Het enige aan zichzelf dat Ida bevalt. Bruine laagje van hoe-lang fietsen? Vier weken? Gisteren vier weken.

De zwoelte van de decembernacht toen ze Miami Airport uitgefietst kwamen.

'Can you please spell your name?' vroeg de balie man van 'Atlantic View.'

'Yes. 'Ii-dee-aa.'

'Ii-dee-aa? No, no reservation received.'

Aai-die-ee, zo weet Ida nu dat ze haar naam hier moet spellen. Amerika: ee-em-ii-ar-aai-kee-ee.

Charles kent ze inmiddels ook vier weken lang vierentwintig uur per dag. Die broek die hij aanheeft. Synthetisch. Grrr. En die snor van hem waar alles in blijft hangen, blk

Nee, zo bruin zijn haar armen en benen en voeten nog nooit geweest in haar dertigjarige leven, Atlantische kust, Alabama, Mississippi - tweeënveertig kilometer nog tot New Orleans in de staat Louisiana - zon, zon, zon overal in het zuiden, maar zelf weet Ida waar het nog wit is: onder haar fietsbroek, onder de bandjes van haar sandalen, onder haar overhemd. Niemand die dat ziet. Bruine gezonde kleur zou iedereen denken, maar zichzelf weet waar het nog wit is, melkwit, matwit, huidwit.

Een voormalige autoweg, zoals deze, de US 90, is ideaal voor fietsers. Amerikanen verwaarlozen deze wegen, waarover zij tweeën nu zo ongeveer ongestoord kunnen fietsen. De hele tijd al hebben kunnen fietsen; all the way vanaf Miami tot hier.

Tresor Motel waarbij de lichten van de r het niet meer deden en van m maar half, zodat er stond T eso motel. Dorpjes die eruit zagen alsof het hele continent hen liet barsten, voormalige benzinstations die vervallen waren tot roest en spinrag en kapotte ruitjes. US90, waarlangs de tijd stil leek te staan, waar een verdwaalde truck overheen rammelde of een buitensporige Buick en dan zij, de enkele fietsers. Hele weg voor hen beiden, hele vlakten ongebruikt landschap aan weerszijden. Evengoed was het Ida soms te unheimisch als Charles de tent daar ergens op wilde zetten. Zij wou liever naar de 10 fietsen, de freeway die parallel aan de 90 loopt. Stille ondergrondse strijd elk middageinde: waar zouden ze de nacht doorbrengen? Zij, Ida, die het liefst vier muren om zich heen wilde en Charles die het liefst op de meest afgelegen plek kampeerde, grrrr, elke middag bekeken ze de kaart, waarom is hij niet geruststellender voor haar, dan zou ze overal durven kamperen. Waarom blijft een mens trouwens niet gewoon thuis: een vloer om over te lopen, een bank om op te zitten en als je dan zonodig wilt fietsen kun je toch een rondje in de buurt maken? Grrr.

Wat een hitte. Zelfs de wolkjes zijn opgelost, blauw blauw blauw. Heel heel vage vegen nog. Niks van in de plassen terug te vinden. Strak blauw, vlakke aarde; in haar land is er altijd nog modder waarin riet wortelt. Niet dit ongenaakbare gladde stille water dat scherp afgesneden tegen de grond ligt, wát is er eigenlijk onder dat water? Rotssteen? Waar is ze hier eigenlijk? Vlake. Vlak vlak vlak. Dertien kilometers nog tot de Pearl River en daar begint de staat Louisiana, dan weer twintig kilometer delta tot New Orleans. Water water, allemaal water volgens de kaart.

Waar moet ze heen? Waar kan ze terecht? En dat net nu ze op haar mooist is: bruine armen, glad bruin laagje over haar handen gespreid, knieën tot in de rimpels gebruind, blauw overhemd door zon verbleekt, vale sandalen op hun mooist, platte buik maar waar moet ze ermee heen op deze

onherbergzame middag? Op deze zaterdagmiddag? Was ze nog maar kind. Een moeder die je dan in de teil stopte. Water uit de ketel, houtvuurlucht en een dampend vertrek en een moeder, die met het washandje over je huid ging. Kringelde hier maar rook ergens uit een schoorsteen; haar neusgaten zouden een zweem opvangen. Een schoorsteen. Een huisje.

Niets. Kale vlakte. Plassen. Leeg. Niets.

Eén geluk: vanavond halen ze New Orleans, ergens verderop komt de brug en dan is daar de stad en vannacht zal ze een bed hebben om te slapen en vier muren om zich heen. Dun draadje van redding, vooruitzicht van veilig hotel, dáár kan ze nog heen, waar moet ze anders heen nu elke lichaamscel de wereld de rug toekeert, wég van deze delta, wég van Charles die een kilometer voor haar fietst, wég van deze zaterdagmiddag, weg weg weg van deze eindeloze lucht boven deze vlakte en dan nog geeneens vaste grond, nee, openingen van water, glad gespiegel, wind- en windstil.

Mechanisch gescharnier van armen en benen; handen die losjes sturen, bewegende trappers, draaiende ketting, cirkelende wielen, dunne banden die overeind blijven, rechtdoor, tout droit, grrr, nog geen indiaan gezien hier in het zuidoosten, waar zijn die in hemelsnaam gebleven?

Wat een godgeklagde uitgestrektheid hier, waarom geen natte bossen al zouden er duizend musquitos in rond zwermen, waarom geen droogste vlakte met brokken steen en stekelige struiken en verwilderde sinaasappelbomen met zure vruchten, niets niets niets voor haar ogen om zich aan te hechten en dat nog wel op zaterdagmiddag; door de week valt daar nog mee te leven maar net zaterdag, net die ene keer in de week dat een moeder je vroeger waste, inzepte, schoonspoelde, afdroogde, waarom nu net op zaterdagmiddag dit niets hier.

Nee, wat kan ze die weekhuidige daar voor zich hierover meedelen, hij vraagt nooit iets, hij vraágt nog niet eens: 'Hoe ging dat bij jullie vroeger op zaterdag?'

Zij vraagt hem tenminste nog wel eens iets. Hij? Nee, hij vraagt niets.

Ze redt zich wel, daar niet van, zelfs hier kan ze mee leven: lichaam waar ze niet mee samenvalt, ergens vanuit een uithoek zichzelf te bezien, simpelweg doorgaan met trappen.

Kwam er maar wind, kwamen er maar wolken, was het maar niet zo luchtledig hier boven deze harde aardstil.

5

Charles draagt geen sandalen, Ida ziet het wit van zijn sportschoenen bewegen, wat een stomme-ling om dichte schoenen te dragen, hoe wit zijn z'n knokige voeten. Die ziet ze elke avond als hij de tent in komt en in zijn slaapzak kruipt. Welterusten, zeggen ze dat eigenlijk nog wel tegen el-kaar?

Vlakte met plassen. Dunne fietsbanden die haar met deze aardkorst verbinden.

Ze kent dit werelddeel van de atlas. Times. Platte kaart. Blauw-groen gekleurde streek waarin ze zouden gaan fietsen. De tocht had naar Australië zullen gaan, maar die vliegreis was dubbel zo duur. Dan maar naar Amerika en wel naar het zuidelijkste deel want het zou immers winter zijn en zo werd het van Miami naar Los Angeles en ergens op deze lijn fietsen ze nu. Zit een kwart erop? Ja, een kwart zit erop. Thuis aan tafel boven de atlas trok Ida een lijn over de bladzijden honderd-tien tot en met honderdtwintig en klapte daarna de Times dicht, Amerika weer plat tussen de hele wereld, ingebonden in een blauw linnen kaft. Wat een denkbeeld om naar een ander werelddeel te gaan met een tent en met een reisgenoot. Een moord zou ze nu doen voor een zaterdagmiddag op haar bank naast de kast vol boeken. Hier fietst ze, in den vreemde, op een stukje bladzij van de at-las die nu weer linksboven in haar boekenkast staat.

Het is hier zo vlak als de neten. Het is hier trillend van de hitte. Het is hier bezaaid met plassen. Zij die voortbeweegt is niemand. Geen onderkomen voor haar cellen, geen geborgenheid. Nee. Onherbergzaamheid. Cellen die dit verdomde landschap de rug toekeren. Verharde rug, ruggen-graat en ribben aaneengegroeid tot verhard schild.

Als een plas hier uitgestrekt te liggen. Hier thuis te horen. Te zijn wat je hoort te zijn. Vanzelf-sprekend.

Ida trapt voort. Onafzienbaar wijds. Niets waar haar oog zich aan kan hechten. Glooiende plassen die haar voor de gek houden, harde aarde. Niets dat daar boven uitsteekt, geen groen struikje, niets. Eén kleine troost, nee, twee. Ten eerste: einde van de middag een hotel, dertig kilometer verderop in New Orleans. Ten tweede: ze houdt dit heel lang vol, ze kent deze toestand, de hoge rug die elke cel opzet is haar vertrouwd, heel lang kan ze dit volhouden, al moest ze zo door tot San Diego over al die wegen die haar vinger op de kaart heeft aangewezen. Geen haar op het hoofd die denkt: ik neem het eerste beste vliegtuig terug naar huis. Nee. Uitgekozen wegen zijn heilig, al is dat slechts op de kaart van een atlas.

6

Of hebben ze deze bodem soms gebeeldhouwd? De klei gladgestreken? Zijkant van hand drukt in bodem en neemt klei mee, zachte onmiskerbare glooiing naar omlaag laat de hand achter. Hand schept klei uit de aarde. Schept en schept en schept - waar naar toe met deze handjes vol klei? - schept zachte lijnen omlaag in aarde van klei; eerste ontstaan van aarde, oertijd, klei is nog week, klei moet nog week zijn, water moet klei zojuist achtergelaten hebben. Mensenhand gaat door weke zuigende vettige massa en wil een kom maken, ondiep, groot, iets als gladde aarde maar dan onmerkbaar overgaand in kom. Mensenhand strijkt klei weg, mensenhand maakt achtergebleven lijnen glad, onopvallend moet het worden, glad als het aardoppervlak moet het zijn maar dan in komvorm, bijna niet te zien. Verandering van aanzien van vlakke aarde, verandering van zicht vanaf de hemel, verandering van hoe vlakke aarde zich laat zien, vlakke onderbroken maar zo glad, zo bijna onmerkbaar. Hemel beziet. Zucht van de aarde, denkt de hemel. Lach van de aarde, denkt de hemel. Mensenhand schept onverdroten levenslang dag en nacht, nu is de klei nog zacht, enorm wil ze die kom en zo glooiend dat het bijna niet opvalt, dat het vlakke aarde schijnt, zo lichtjes, zo nauwelijks. Mens stuurt hand over natte klei. De hemel beziet, hemel wacht met harde zon, mensenhand behoeft natte klei, juist ontstane, zompige; restanten water borrelen bij elke schep van haar hand, langzaam ontstane klei, waterlaag boven zich juist verdampt, klei bloot, mensenhand schept. Mensenleven. Weet bij de overkant van de kom amper meer wat glooiing is en wat weer aardbodem, zo onmerkbaar. Zijkant van hand weet, zijkant van hand streelt zijdezacht en zegt: klaar. Mensen. Leven. Zon barst los. Zon fixeert.

Hoe kan zij, Ida, zo ver gaan met haar ideeën, hier is ze nu, in dit deltalandschap gesmeten, onloochenbaar het gevolg van een eigen gedachte die ze stap voor stap heeft uitgewerkt en zo kon ze er niet meer onder uit: het was acht december en ze werd wakker in haar eigen land in het bed van haar geliefde en de wekkerradio meldde dat John Lennon was doodgeschoten in dat werelddeel waar ze naar toe zou gaan en een uur later bracht haar vriend hen naar Schiphol; het voorbijtrekkende landschap was winters wit uitgeslagen. Vliegtuig in, vliegtuig uit en dan fietsen en nu is het vier weken verder en ze heeft vier maanden gepland. In de verte trapt Charles en het is hier nog kaler dan in Holland en er zitten scheuren in de harde aarde en op de grond liggen plassen van niets, water dat aardglooiingen opvult. De trainingsbroek die Charles draagt is van nylon of van iets anders synthetisch, hoe kan iemand dat aan zijn huid verdragen.

Ida's fietsbanden glijden over de stenen, smal contact met de aarde en ergens in een hoekje van haar hoofd houdt ze zich schuil, wat een wonder dat dit lichaam de fiets nog rechtop houdt en vooruit beweegt.

Hoe bestaat het dat verderop een stad ligt, hoe bestaat het in zo'n vlakke met plassen. Een rivier kan toch niet omhoog stromen, dus waar de stad is moet het nog lager zijn dan hier. Welke mensen gaan nu een stad bouwen waar ze tot hun enkels in het water staan, of hebben ze die huizen soms op palen gezet of is het een soort Venetië? Welk mens gaat in deze godvergeten watervlakte een stad bouwen of heeft de Mississippi daar hoge oevers opgeworpen?

Ida is een stipje op de eindeloze weg. Steen voor steen aangelegde weg, waar leidt hij naar toe? Ergens leidt deze weg naar toe, waarom zou deze baan anders verstevigd zijn en opgehoogd en met klinkers belegd? Ergens naar iets belangrijks? Kan wel zijn, voor Ida is het niks anders dan gepeddeld wat ze doet en dat nog wel op zaterdagmiddag. Geduldig wanhopig zit ze in een uithoekje ergens onder de schedel en weet dat ze haar benen wil bewegen, weet naar welke kant ze over de weg wil gaan, dat in elk geval, dat tenminste wel, zo ver heen is ze niet dat ze zou kunnen denken: ik draai om en fiets de andere kant op, lood om oud ijzer waar ik ga, nee, zo ver is ze nog niet heen. Vierentwintig kilometers nog. Tot geduldige wanhoop keren haar lichaamcellen de wereld

de rug toe en zo leven ze door, je zou kunnen zeggen dat hier heel goed mee te leven valt. Misschien is dit zelfs wel de grondtoon van haar lichaam.

8

Wie heeft Ida eigenlijk fietsen geleerd? De oudste broer. De oudste broer rende eindeloos mee, terwijl hij het zadel vasthield. 's Avonds. 's Avonds? Ja, overdag moest hij naar school. Na het avondeten leerde hij zijn zusje fietsen op het grote grasveld en op de zandweg, gewaggel, kind stuurde met zadel en trappers en stuur, kind hield fiets in bedwang. Hoe Ida dit allemaal weet? Omdat zij op haar beurt met broertje mee rende en later met zusje.

Evengoed, nog steeds kijkt Ida af en toe met verbazing naar haar voorband. Dat twee van die smalle bandjes fiets en mens overeind houden. Tenminste, als de mens trapt. Zichzelf voort trapt. Voort. Zon zon zon. Zon brandt op Ida's linkerarm, zon brandt op haar linkerwang, wie van Miami tot hier fietst wordt links bruiner dan rechts, wezenloos landschap hier, aardvlakten onder water geschoven, geen enkele boom waaraan Ida's oog zich kan hechten en dat op zaterdagmiddag, enige dag dat moeder vrijgesteld was van werk op het land. 's Morgens veegde en dweilde ze het huis, 's middags maakte ze het fornuis aan en vulde ze ketels met water en riep ze de kinderen om beurten binnen om hen in de teil te doen. Zo'n middag is het nu en behalve die stomme handschoenen heeft Charles ook riempjes aan de trappers waar hij zijn voeten tussen moet wurmen en dan dat lage stuur. Ida heeft op haar eigen fiets het renstuur als eerste laten vervangen, rechtop wil zij fietsen, om zich heen wil ze kijken, Charles niet, Charles hangt over zijn fiets behalve soms als hij zijn rug strekt maar trouwens, op deze weg en op dit punt - vijftien kilometer van New Orleans - en op dit tijdstip zou het Ida geen donder kunnen schelen als zij ook zo'n wielrenstuur had, of je nu steen voor steen aan je voorbij ziet gaan of deze uitgestrekte platte aarde die in glooiende lijnen schuilgaat onder water...

9

.. de vruchten plukken van, plukt de vruchten van. En daar pluk ik nu de vruchten van. Vruchten plukken, zeurt het door Ida's hoofd.

Bloeiende pecans vorige week nog in Alabama en 'Zet hier de tent maar op, uit Holland? Wij zijn ook Hollanders. Al bijna maand op de fiets? Maar dan kan het niet anders of jullie hebben geen oliebollen gegeten, no problem, ik ga gelijk het beslag maken,' en zo aten ze voor het slapengaan nog oliebollen onder bloeiende pecans, peecaaa'ns zeggen ze hier, de 'n' nauwelijks hoorbaar. Van deze noten maken ze veel, het beroemdste is de pecaa'n pie, héél machtig, deeg en amandelspijs en pecaa'ns. 'Helemaal uit Holland? Pas maar op, ze rijden je hier zo van de fiets, een paar jaar geleden nog, Hollander op klompen van de fiets gereden, dood, zeker te weten schuld van de auto maar bewijs dat hier maar eens in dit autoland, wij Hollanders hier zamelen geld in voor het proces, helpt niets, kijk maar goed uit want ze rijden je zo dood,' Charles knikte bevestigend, Ida sputterde tegen, mompelde dat auto's hier juist zoveel rekening houden met een fietser, kijk maar op kruispunten, iedereen wacht...

dit wilde ze allemaal niet tegen zichzelf zeggen...

...ze plukt de vruchten van...

Kijk, vorig najaar bedacht ze te gaan fietsen en ze besteedde vrolijk tijd aan het vinden van een reisgenoot en aan het bepalen van een reisdoel, wáár over de aardbol zouden ze komende winter gaan fietsen? Het liefst in Australië, maar de vliegreis zou dubbel zo duur zijn als naar Amerika, dus dan maar naar Amerika, van Florida tot Californië, klonk goed, bovendien bestonden de Verenigde Staten tweehonderd jaar en had de fietsbond bikecentennial routes gemaakt, gemillimeterde kilometers op de kaart en zo kreeg het aanstaande fietsen vorm.

In het hoofd wel te verstaan. In het hoofd dat altijd 's nachts nog op een zacht kussen lag en lekker kon slapen. Dit hoofd heeft een vorm bedacht en daar plukt dit lichaam nu de vruchten van, dit lichaam op de fiets op zaterdagmiddag over deze kale vlakte plukt de vruchten van bedacht bedenk-sel, wat een stomme dingen kan ze toch bedenken, bedenken kan een mens van alles, bedenken met haar hoofd kan zij als de beste, maar ze hoeft zich toch niet op weg te laten sturen door haar eigen hoofd, kom op, kom op, op weg gestuurd door eigen hoofd, laat dit nu voor eens en altijd de laatste keer zijn geweest asjeblieft, bedenk niks meer, nooit, bedenk niks meer wat je later uit moet voeren of houdt dit in je eigen hoofd, dan kun je het nog afblazen, betrek er geen ander mens in, een reisgenoot, Charles, ja leuk, hij wilde ook wel zoiets alleen kon hij geen vier maanden weg, nou, dan gaan we er toch twee samen en doe ik de rest alleen, ook dat nog, dat heeft ze nog voor

de boeg, maar hoe dan ook, 'ja, leuk, twee maanden fietsen,' en ze kochten de tickets en ze bestelden de travellercheques, gvd gvd, blijf in het vervolg altijd overal gewoon stil rustig thuis met keuze uit tien pannen en vier gaspitten en met een tafel om aan te eten en met een dak tegen de regen, een groot bed, plenty boeken binnen handbereik, gvd gvd, hier zit ze nu met de gebakken peren en zowaar schiet Ida voor een seconde in de lach op deze zaterdagmiddag: vruchten plukken van, gebakken peren en trouwens, waar komt die uitdrukking vandaan? Wat is er eigenlijk tegen gebakken peren?

10

Kijk, daar loopt een kaarsrechte lijn door het plassenlandschap en daarover bewegen twee mensen. Eerst de ene, een man. Dan niks. Dan de ander. Die ander - Ida - overdrijft schromelijk. Ze zegt dat er geen struik te bekennen is, geen boom. Wat kan die overdrijven. Iemand wel eens gehoord van plassen waar niets uit groeit? Iemand wel eens gehoord van aarde die bloot is, waar niet één of andere vorm van gras kans ziet om te ontkiemen en worteltentakels te vormen en een tapijtje van groen uit te spreiden? Iemand daar wel eens van gehoord? Verderop misschien, daar waar ze nog naar toe gaan, daar in Arizona en New Mexico, ja, daar bestaat zulke blote aarde, maar toch echt niet hier in deze meest zuidoostelijke punt van de staat Louisiana. Het staat haar nog te wachten, naakte grond, hard, vast, steenachtig, waar nog geen tentpin in te steken valt, dat komt allemaal nog, ze moet eens goed om zich heen kijken, al dat riet uit die wateroevers, al dat wilgenopslag, och, het mag misschien geen naam hebben vergeleken met het land van haar kindertijd waar op elke meter wel een boom of een struik stond, waar elk zandpad door bomen omzoomd was, waar elk weilandje plenty schaduw bood aan de koeien, in die zin mag het hier misschien geen naam hebben, dat kan zijn, de verhoudingen liggen hier heel anders, hier kan ze zo wijd om zich heen kijken, misschien geeft dat bij haar het idee van kaal en niets, maar eigenlijk bedoelt ze dat haar ogen niet de eerste meter al tegen een boom aan botsen zoals in het land van haar kindertijd, hier kijkt ze kilometers wijd, geen mens heeft hier bomen aangeplant, beuken niet, eiken niet, wijds en onbewoond is het hier, dat wel, maar om nu te zeggen dat er niets groeit, nee, ze kijkt er gewoon overheen. Misschien duizelt de wijdsheid haar wel. Misschien raakt haar blik verloren als die geen

toppen van struiken tegenkomt, geen kruinen van bomen. Dat kan zijn. Maar om te zeggen dat hier niets groeit. Wacht maar. Nog elf kilometer en daar zal New Orleans zich aftekenen.

11

Laat maar verschieten, laat de kleur van het katoen maar verschieten vindt Ida, ongebroken zon verschiet lichtblauw naar bleekblauw. Kleur die tenslotte zon kan weerstaan. Kleur die bruine onderarmen omhult, kleur waaruit bruine hals tevoorschijn komt en gebruid gezicht. Verschoten overhemd. Het oorspronkelijke heldere egale lichtblauw is verschoten van kleur bij zoveel zon, amechtige kleur onder verzengende zon, kleur ontbindt, kleur geeft zich gewonnen, kleur lost op bij plooiën en plekken zo plaatselijk. Tot bijna wit met zweem blauw. Tot: men kan vermoeden dat het blauw was. Eerlijk gezegd een mooie kleur aan Ida's ogen, die verder wezenloos haar gezicht uit kijken; besef van uitgestrekte immense zaterdagmiddag, van de ongenaakbare aardkorst. Bijna elf kilometer nog en niks dan water dat hier groeit. En boven de plassen en boven de korst van aarde ook al niks. Een blauwe koepel. Ida voelt hoe haar ogen uit haar gezicht staren. Niet anders dan dierenogen zijn de ogen van een mens, gaten in de schedel voor kassen van ogen. Niets meer dan de ogen van een dier al zegt men: de mens is het dier aan het eind van de zoogdierenketen, het sluitstuk, het pronkstuk, de kroon. Kan wel zijn, maar dan wel een soort die nog geen seconde bestaat. Ogen die uit het gezicht kijken met een vaag besef van rondom. Overhemd is dichtst bij aan haar ogen. Overhemd heeft aangename verschoten kleur. Op Ida's fietsbroek krijgt de zon geen vat, dunstgebreide stof is zwart en blijft zwart.

12

Volhouden heeft ze van haar moeder. Volhouden kunnen moeders heel goed: zich allang hebben teruggetrokken uit hun lichamen en toch een heel gezin draaiende houden en daarna dan? Als de kinderen één voor één het huis verlaten? Och, denkt de moeder, laat ik nu maar gewoon blijven, laat ik maar gewoon bij hem blijven ook, ik ben hier nu eenmaal aan gewend, ik ben er zelfs wel aan gehecht en iedereen kent mij zo en trouwens, ziet iemand de volgende scène voor zich: moe-

der vertrekt, moeder heeft tasje in de binnenhoek van haar elleboog en daar gaat ze, het huis uit, het zandpad over, totaal alle verband achter zich latend, bloot en alleen zichzelf, dit voortstappende lichaam, elke steunende gewoonte achter zich latend, ziet iemand dat voor zich?

Ida vertrekt wel, altijd, overal, maar inwendig lijkt ze op haar moeder. Verbijt zichzelf, zout op, keert in, neemt op, slaat niet terug, weert niet af, bijt niet van zich af. Niemand die daar iets van merkt, uitwendig is ze Ida. Inwendig zit ze in het kleinste hoekje, daar waar ze volstrekt alleen is, daar waar niemand ooit komt, waar niemand iets van haar hoeft.

Wie vindt haar daar? Wie komt de wereld in orde maken voor haar hele lichaam, wie maakt in orde, wie maakt in orde, wie maakt deze uitgestrekte wereld voor haar in orde, deze lege wereld, deze lege wijdse wereld, wie maakt in orde?

Haar benen trappen haar voort, richting New Orleans. Bijna tien kilometer nog. Over een kaarsrechte klinkerweg gaat het, kaars- en kaarsrecht en alles zo verlaten en dat nog wel op zaterdagmiddag, enige middag dat de moeder gelegitimeerd en wel in alle rust en in de beslotenheid van het washok haar kinderen schoonwaste. Vijf kinderen die ze om beurten inzepte, afspoelde, afdroogde. Gelegitimeerde beslotenheid, gelegitimeerde teruggetrokkenheid van moeders in washokken; afgesloten vertrek, houtvuur voor ketels water, gordijnen dichtgeschoven, geen aanspraken van vaders en grootvaders noch hun blikken, ritueel wast een moeder haar kinderen.

13

Er is geen plek lucht, die door een boom wordt ingenomen. Geen boom breekt het blauw, geen takken verdelen het blauw voor Ida's ogen, geen takuiteinden gaan wiegend mee met de wind, niets, niente, ne rien, no thing en geen andere boom verderop neemt een andere plaats in en beduidt: ik ben een andere soort, ik ben een grillige eik met dikke stam en eeuwige bladeren, ik ben een lichte gevoelige berk en ik dan, kijk hoe ik uit de aarde ben geschoten, populier noemt men mij, poplar, twinklend blad bij de minste wind. Nee, geen van deze bomen, geen den wier naalden in de lucht prikken, geen boom van enige hoogte, geen takken die het blauw voor Ida in stukken verdelen, niets, geen groen gebladerte dat afsteekt tegen het eindeloze blauw, geen verschillende bladvormen voor Ida's ogen om zich op deze zaterdagmiddag mee bezig te houden, geen golvende bladeren van een eik, geen populierenblad dat een massief aaneengesloten stukje lucht in

beslag neemt, berkenblaadjes hetzelfde maar in verkleinde vorm, dennennaalden. Geen boomranden aan de horizon die dit immense blauw pas hoger zou laten beginnen, geen omzomende beschuttende stammen die hier langs de weg oprijzen, welke mens ontwerpt een weg en vergeet bomen te planten? Wat voor een aarduiteinde is het hier op acht kilometer van New Orleans, dat het bomen geen voedsel biedt. Is het weggesijpeld? Hoezeer is de grond verhard, vergiftigd, verbrand? Ondoordringbaar of juist te meegevend, te los, biedt geen wortel houvast? Is de aarde hier te nat, te zacht, te glibberig? Zuigt het op, zuigt het in zich op als een moeras waarin alles zachtjes daalt, zakt, valt, verdwijnt? Wat in godsnaam zit er dan onder deze straatstenen? Hoe te voorkomen dat deze wegzakken? Op welk drijfzand is deze weg gebouwd en waar zijn de bomen gebleven, waarom staat hier geen boom?

14

Toch, seconde voor seconde komt ze dichterbij. Steen voor steen passeert ze. Omhoog, omlaag, rond gaan de trappers. Ida trapt zich voort. Alleen: wat nadert ze? Waar komt ze dichterbij? De stad die ze nadert is net zo onbekend voor haar als deze natte leegheid. Ze nadert iets onbekends en ze fietst door iets onbekends en daarbij, wie zich eenmaal in haar hersenkwabben heeft verstopt, zou zelfs iets bekends nog onbekend kunnen vinden. Steen voor steen, rondgang na rondgang van de trappers komt ze dichterbij. Alleen: waar dichterbij? Waarheen is ze op weg? Geen voorstelling heeft Ida van New Orleans zes kilometer verderop, iets erover gelezen heeft ze evenmin. Onbekend en ook nog eens onvoorbereid. Stomme eikel die ze is, thuis had ze er in alle rust over kunnen lezen, had ze zeeën van tijd om op de bank te zitten en over New Orleans te lezen en terloops was ze misschien te weten gekomen waarom het er hier uitziet zoals het er uit ziet. Ze had rustig op de bank kunnen zitten, lamp boven zich, verwarming aan, dan maar iets later naar bed; waarom heeft ze zich thuis niet beter voorbereid, nu weet ze niet waarheen ze onderweg is, dat was toch een kleine moeite geweest om daar thuis tussen vier muren en onderdak iets over te lezen. Steen voor steen, rondgang na rondgang nadert ze. Alleen wat? Waarom thuis niet iets van haar tijd afgenomen om te lezen, waarom zichzelf zo aan deze onbekendheid uitgeleverd? Komt wel, ik zie wel, lekker door Amerika fietsen, lekker hele dagen in de buitenlucht, grrrrrr, rondgang

na rondgang bewegen de wielen voort over de stenen, de fiets draagt het lichaam, het lichaam ver-
voert in het verste hoekje onder de schedel een zekere Ida.

Deel twee

New Orleans

(Onderweg door de stad of onderweg door de muziek.

Of: onderweg naar Antonio.)

1

Kijk haar daar nu racen en op de trappers staan en met de bocht mee glijden en achterom kijken of Charles haar bijhoudt; de borden in de gaten houden, handen wijd uitsteken, naar links nu, naar rechts, is dat Ida? Ze zeilt via een onwaarschijnlijk lange brug en over een wirwar van autoweg-lussen New Orleans binnen, hoe losjes, hoe lichtjes, terwijl Charles allergisch en boos op elke auto let die hem passeert, verstard zijn fiets gaande houdt, vloekt, bang is te worden overreden. De rollen zijn omgedraaid. Ida is niet bang voor auto's, nooit. Hier fiets ik, straalt ze uit, hier moeten jullie omheen, dit is de ruimte die ik inneem op de autoweg, ha ha, kijk, zó weinig heb ik nodig om net als jullie te bewegen: twee wielen en een frame en mijn blote lichaam. Als een visje in het water is Ida hier op de autoweg, jammer dan, geen andere manier om de stad binnen te komen, geen kleine weg, geen route voor fietsers en zo zijn ze de 10 opgereden en is Ida Charles gepasseerd. Ze heeft de handen aan zijn remmen gezien, het zweet op zijn voorhoofd, zijn 'godverdomme' gehoord, 'loei gevaarlijk hier,' is hem voorbij gezoefd. Waar heeft ze dat toch van, zij die aan een zandpad is opgegroeid en tot haar zesde nog geen zes auto's gezien kan hebben, nee, juist ja, een mens kan niet geboren worden mét fiets maar anders zou dat bij Ida het geval zijn geweest. Haar lichaam is daar vertrouwder mee dan menig bestuurder met zo'n ronkend karkas; twee dunne fietsbanden zijn wendbaarder dan vier plompe wielen in stromen auto's en zo zwiert Ida de onbekende stad binnen.

2

Hoe wit zijn de bedden in de backpackerroom en hoe hoog op de poten staan ze en hoe schoon is de vloer en hoe van glanzend gelakt donker hout. En hoeveel ruimte is er tussen de twee bedden en hoe dun zijn de slaapkamerwanden, kamerschermen lijken het; één grote ruimte met verdwaalde bedden schijnt dit hotel, gereserveerdheid ademt elk bed uit, of komt dit door de Indische eigenaar: 'Whenever you want a cup of tea, come over.' Met behoedzame vingers legt Ida haar kleren op het plankje. De blinden laten gezeefd licht door en zij die altijd alles wagenwijd open wil, taalt daar nu niet naar, zeef maar dat licht van de zon, houdt maar tegen, laat maar scheef door, al valt hier geen deken te verschieten want zelfs de dekens zijn wit, witte dunne katoenen spreien.

Goed, eerste verkennen van de stad konden ze wel samen gaan doen, goed. Met dit beschutte hotelbed in het vooruitzicht wordt Ida zelfs uitbundig, steekt haar arm door die van Charles. Zo slenteren ze door het French Quarter.

Oudste wijk van de stad. Straten vol toeristen. Hoge gebouwen omzomen elke straat. Balkons zijn aaneengeregen, laag boven laag. Hun railingen zijn gemaakt van smeedijzer. Siersmeedwerk, in allerlei krullen gebogen. Planten hangen, struiken puilen uit, overdadig groen zijn de balkons; meer dan genoeg voor Ida's ogen om zich aan te hechten. Uit het café klinkt muziek, geopende deur, zicht op wie daar staan te spelen. Verderop een oude man achter de piano. Overal open deuren en open puien. Overal muziek.

3

Charles slaapt nog. Zachtjes loopt Ida de trap af.

'Want some tea?' vraagt de Indiër in de hal.

'No, go outside, look for my morning coffee. Anywhere to get this early?'

'Yes, sure. Café du Monde. Canal, Decatur and than at the corner with St. Ann.'

Ida trekt de deur van het Guest House dicht. Ze draagt haar roze katoenen broek, witte T-shirt. Het trainingsjack hangt open. Ze heeft sandalen aan, glimmend blauw leer waar witte huid onder schemert. De haren zijn bijeengebonden met een brede gemarmerde speld. Verhoudingsgewijs lichte ogen in het glanzende bruine laagje dat de zon in een maand op dit gezicht heeft gelegd.

Uitgeruste ogen na diepe slaap.

Een trottoir dat haar voeten draagt, oprijzende huizen als houvast voor haar ogen, meer hoeft deze dag Ida niet te bieden. Aangenaam verharde trottoirs waarover ze kan lopen en huizen, waar haar ogen zich voorzichtig aan hechten: geschilderde planken, gepleisterde pilaar, glanzend zwarte stenen trap, Parijse dichte luiken, gekrulde houten dragers van het balkon, lichtblauw geschilderd huis met paarse kozijnen, smeedijzeren trapleuning; niets hoeven de huizen Ida te bieden, geen onderdak, geen inzicht in wie daar wonen, geen antwoord op de vraag of die nog slapen of al zitten te ontbijten, niets. De huizen hoeven er alleen maar te staan, hoeven alleen maar muren te hebben waar ogen op kunnen rusten.

Wie het French Quarter betreedt, betreedt het hart van de stad, het Vieux Carré. Opeengepakte huizen langs smalle straten. Alles kaarsrecht en haaks ontworpen en vervolgens zo uitgevoerd, oudste stadsdeel, hart van de Creolen, van de eerstgeborenen in den vreemde, van de ter plaatse geboren uit Spanjaarden, Fransen. Gewoeker met ruimte in deze buitenbocht van de rivier, in deze lus die de Mississippi maakt; ondergrondse drainage met duizenden kilometers buizen. Ida kijkt op de plattegrond. Goed. Ze loopt goed. Koloniale rechthoekige huizen, zacht gekleurde muren, balkons over de hele breedte van gebouwen, groene struiken op balkons, groene bomen op balkons, groene hangende planten. Hart van minder dan 300 jaar oud. Schachten van straten tussen muren van huizen. Geadem van twee eeuwen geschiedenis, geadem van luxueuze onderkomens, geadem van klimmende kruipende hangende planten langs smeedijzer. Stadshart is nog naakt van toeristen en Ida volgt linea recta de Decatur naar Café du Monde.

‘You’ve coffee with warm milk please?’

‘Yes ma’am. With beignets?’

De stoel is van ijzer met houten latten, groen gelakte. Laatste nachtelijke dauw weggepoetst door de ober, zo biedt de stoel zich aan. De zon komt juist boven de French Market uit, komt Ida’s gezicht verwarmen, haar blote armen nu het jack over de stoel hangt. Tot onder de kleren verwarmt de zon en tot de achterkant van haar lichaam toe alsof stralen kunnen buigen, meebuigen met ribben, een lichaam aftasten. In elk geval doet de zon dit nu, gunt hij dit Ida, komt haar even geruststellen, trage januarizon, behaaglijke zon.

Ida heeft het geld al klaarliggen en vóór haar op het tafeltje ligt de plattegrond uitgespreid zodat haar ogen iets te doen hebben: ze bekijken het vierkante stratenpatroon, de Moonwalk om straks te beginnen en het Riverfront Park en...

Ze gaat achterover zitten, richt het gezicht naar de zon, sluit de ogen.

‘Ma’am, your coffee with beignets.’

4

Tafeltje, rijtje stoelen, tafeltje, rijtje stoelen, alles naar het podium gericht, maar op een concert lijkt het niet: het is zondagmiddaggeroezemoes en voor-zich-uit-gestaar waartussen Ida is beland voor een biertje: ‘Heineken please,’ en zij is de enige die naar de muzikanten luistert. Nieuw en vreemd is dit French Quarter voor haar; café’s met open pui en podium en altijd muziek om voorbijgangers te lokken. Zoals het publiek is, zo zijn de muzikanten; ze staan hun geld te verdienen maar hoe kan Ida dat nu weten. Ze drinkt van het biertje en zet het flesje terug op haar knie, halfdonker is het hier, diep loopt het café naar binnen, de muzikanten breken op. Een nieuwe groep installeert zich.

Eigenlijk is New Orleans niets anders dan een tussenstop, een onderbreking van haar fietstocht all the way van Miami naar L.A.; op de fiets hoort ze te zitten, New Orleans is ongepland, per ongeluk zit ze hier, afgedwaald; fietsen zouden ze en niet: steden bezoeken en nu zit ze hier toch, tot stilstand gekomen van haar gezwerf door de stad. Door de natuur zouden ze gaan, in steden hadden ze niets te zoeken maar Ida is van mening veranderd, ze wil niet meer zo’n stipje zijn in enorme lucht, ze zou kunnen zeggen: een mens is toch niet mens om op te lossen in dit enorme Amerikaanse continent dat bij Miami uit de oceaan oprijst en bij Los Angeles weer onder water duikt, het kan toch niet de bedoeling zijn om over deze bovenzeese landrug te gaan en alleen maar dat; nee, je kunt toch niet als mens tot iemand worden die overdag fietst van oost naar west en die ’s nachts in de tent slaapt en die tenslotte niet meer zou weten van dag en datum, nee, ‘kom, we wijken af van de route,’ had Ida vrijdag gezegd. Dat ze naar de stad wilde, dat ze naar New Orleans wilde; dat ze zich wilde warmen aan de mensendrukte bedoelde ze, dat ze een kamer wilde

met een vloer en met muren en een dak, maar dat zei ze niet tegen Charles. Ze zei: ‘Kom, laten we via New Orleans gaan.’

Van Charles had dit niet gehoeven, voor Charles hoefde een stad nog minder dan voor haar, Charles fietste goed, Charles houdt van het afleggen van afstanden en houdt van nieuwe landschappen en houdt van kamperen en voor hem was hun tocht precies wat hij zich had voorgesteld dus nee, van hem had dit niet gehoeven, maar goed, okee, voor één nacht dan. Gisteravond heeft ze er hem zelfs een tweede ontfutseld, goed dan, popmuziek vond hij tenslotte te gek en dat was hier ook voorradig en tussendoor zou hij wel zien en zo is Ida niet aan het fietsen vandaag maar zit ze hier in een muziekcafé, de hele morgen en de hele middag de stad in zich opgenomen, moe nu van het kijken, moe van het slenteren, vreemd kind dat hier stilletjes zit uit te rusten in Chez Jérôme.

Zelf ziet Ida haar vreemdheid niet, zelf voelt ze zich een kind dat indrinkt al weet ze niet wat en al weet ze niet waarom nu toevallig net hier. Beleefd hoort ze de verse muzikanten aan, maar plotseling veert ze overeind en ze is niet de enige nu de accordeonist zich laat horen - alsof de wind door zijn instrument het hele café doorwaait, alsof de man niet alleen zijn accordeon bespeelt maar hen allemaal. Het is doodstil geworden en als de stem van de accordeonist zich bij de muziek voegt is het alsof Ida de mensheid hoort in zijn eerste klanken. Ma hat la ro Ida weet niet wat ze hier hoort, zo zuiver, zo vol, zo.....a an re ro i

Waarom houdt zo'n lied op? De accordeonist proost met zijn Heineken naar Ida en als een betrap schoolmeisje bloost ze; verder onbewogen heft ze haar flesje. Meer, meer wil ze van deze muziek maar ze wil ook onmiddellijk weg van deze man; ze neemt nog een slok en staat dan op. Beheerst gaat ze tussen de stoelen door en stapt de lichtheid van de straat in. Ze loopt. Ze is een lichaam dat voortbeweegt en waar doorheen flarden schieten van warm water, warm zand, warme lucht, opgewonden flarden die plotseling weg zijn als Ida beseft: hij proostte alleen maar omdat ze hetzelfde bier dronken. Stug stapt ze voort.

Veranda's bomvol planten, smeedijzer schuil onder geslinger. Geurende melkwitte bolletjes ter hoogte van Ida's hoofd, vetachtige trompetjes als ze haar neus boven de bloemen houdt, maar wat zit ze hier koffie te drinken en planten aan te staren, terwijl daar accordeonklanken het vertrek doorvlijmen, ze wil terug maar hoezeer laat ze zich dan kennen of kan ze misschien binnensluipen, in een hoekje gaan zitten, ongemerkt, maar nee, niet alleen is er dat accordeon, ook is er een hij en misschien hoefde hij maar even te spelen; dan ziet ze hem nu al niet meer, hoort ze hem niet meer, lijkt het een droom. Wie vertrekt dan ook zo schielijk?

Dit French Quarter heeft ze inmiddels wel gezien, overal smeedijzeren balkons met bougainvilles, mimosa's, Chinese rozen, alle tuinierbehoefte van de bewoners tot balkon samengebald, tot intense bloei, tot overdadig hangends en staands, stad in kom van rivier, stad-beneden-zeespiegel en toch onoverstromende rivier, water getemd in duizenden kanalen, ondergrondse leidingen; hoe zal het kolken en klotsen hier onder de stad. Zonder dit af-gevoer zou zij hier niet zitten, zou geen huis hier droge fundamenten houden, zou geen straatsteen hier verankerd blijven liggen. Ze zouden weggesleurd worden of zoiets, maar wat zit ze hier weer af te dwalen. Zal ze nú opstaan en naar Chez Jérôme lopen en binnengaan en een stoel zoeken en weer luisteren hoe hij het accordeon laat ademen, hoe zijn stem ook al weer klonk? Of wil ze weer onder zijn ogen zijn? Ja, dat vooral en als ze niet nu opstaat is die kans voorbij. Heel simpel, hele simpele wiskunde. Hoogstens maakt ze zichzelf belachelijk, maar dat zoekt ze later wel uit. Zon botst scheef op straatstenen van terras, zon botst op schil van aardbol, maar stop dat afgedwaal, sta dan toch ook op. Zon is eeuwig, licht is eeuwig, die balkons blijven wel staan, die planten blijven wel hangen, maar jij bent een klein beweeglijk mensenkind, waarom gá je nu niet? Sta dan ook op en beweeg je voeten dan ook in zijn richting.

6

Het voordeel van een open pui is, dat een mens onopvallend binnen zou kunnen gaan. Een mens kan ook tussen anderen blijven staan, gewoon één van de voorbijgangers die stil staat, nieuwsgierig wat hier binnen is, iets anders dan de kale geluiden van een jazzbandje en iets anders dan de enkele breekbare oude negerstem die zichzelf op piano begeleidt; een onverwacht geluid klinkt

hier, uit heel andere wortels van de stad moet deze muziek komen, Hongaars, Afrikaans, Mexicaans, Indiaans? En hij? Ja, hij staat er nog. Zijn band klinkt naar uitgestrekte velden en afgelegen bergen en hete woestijnen, het klinkt alsof hier een bonte verzameling eenlingen rondom hem improviseert op een melodie. Welluidend, vloeiend, rauw, onverwacht. Verzameling muzikanten die volkomen schijnt hebben aan de kroegbaas, aan de drommen mensen. Alsof ze in hun eigen oefenruimte staan en niet op het podium. Iets als een samenraapsel, iets zonder categorie, iets als onmengbare werelden die spelen wat ze kennen en het klinkt. Elk een afzonderlijke streek van herkomst, maar hoe dan ook en vanwaar deze accordeonist dan ook komt, nu hij weer speelt doet Ida vanzelf een stap naar voren en weer een stap en weer één. Ze voelt hoe zijn klanken op zichzelf staan, hoe hij ze loslaat. Ze ziet hoe hij niemand ziet, hoe achter zijn scheurende ademende accordeon hij verloren is, vertrokken. Hoe hij haar niet eens binnen zal zien schuifelen, maar al zou dit wel zo zijn, Ida gehoorzaamt een plek in haar buik die vanzelf de voeten doet verzetten, een leegte die haar buikvlakte vormt en die de muziek opvangt en die hier een leven lang genoeg aan zou hebben: zich te laven aan deze klanken.

Ida zit weer. Haar blouse en katoenen broek en sandalen passen zo simpel om haar heen, zo losjes, zo doorlatend, zo functioneel; ze zijn zo op niets anders gericht, zo op geen indruk maken gericht; ze zijn zo doordrenkt van een maand buiten dat Ida hier zit als een vreemde vogel achterin het café, niet wetend hoe vrij ze zit, hoezeer niet te categoriseren. Vertrouwend diersoortje mens in den vreemde.

7

Ze weet niet hoe vrij ze daar zit in verschoten blouse, ze weet niet eens hoe vrij ze is, zelfs op een dag als gisteren als ze in haar schedel verstopt zit. Ze weet niet hoe vrij ze is door zover te gaan met het reizen in zichzelf. Kleinste stipje dat ze dan is en toch werkt alles nog, dat hele lichaam, wat een levensgewoonte die ze op de zandgrond heeft aangeleerd: regent het, dan groeien de gewassen; blijft het regenen dan komen ze in het water te staan. Schijnt de zon weer dan droogt het water op. Warmte doet het gewas groeien tot de zon weer téveel schijnt, groen verdroogt, groen krimpt in; alle vorige vele regen is allang in de bodem gezakt, zó doorlatend is zandgrond. Gewas

ondergaat. Gewas likt lippen af bij dauw die elke morgen als genade ontstaat, gewas kan het daarmee net doen, gewas weet niets van het plan van de hemel: of die tenslotte wolken zal sturen met regen?

Ida weet niet hoe vrij ze is, hoezeer ze de aarde en de gewassen in zich heeft gelijfd. En dat je met mensen onder hetzelfde dak woont en wie dat dan zijn en hoe die doen? Zon en regen en aardbodem onderwerpen elk gezinslid aan zich en Ida weet niet hoe vrij dat haar gemaakt heeft. Om niets anders te zijn dan kleine radertjes die gewassen telen, die dieren verzorgen.

Ida weet niet hoe vrij ze daar zit, inderdaad: plattelandskind in grote stad, inderdaad, juist daarom. Ze weet niet of de accordeonist haar ziet. Ze neemt een slok bier; met de hand om haar flesje sluit ze de ogen.

Hij doet het accordeon uitdrijven, breekt af. Ronde golf vloeit uiteen en krijgt messcherpe rand. Donderend gerol volgt op gestotter. Gesidder, gebibber, geril.

8

Zijn stem die zich voegt klinkt metalig. Schel. Mens alleen tussen hoge bergen. Klank van koper eerder dan van ijzer. Enigst geluid boven glooiende zandvlakte. Mensengeluid tussen stekelcactus- en die immens oprijzen. Dierenstem maar dan geofend en geofend en tenslotte zelf verbaasd wat daar uit eigen keel komt. Hoge stem, eerder van een klein kind dan van een groot mens. Kind oefent eindeloos, kind probeert hoog te zingen. Wijsje dat opklinkt in nachtelijke straat. Lied dat zon begeleidt tot boven horizon. Goud eerder dan zilver, geel eerder dan blauw, rood eerder dan groen. Eigenlijk is Ida verbaasd hoe deze mens klinkt, jongenshoog, kinderlijk, metalig.

Waarschijnlijk heeft Ida gelijk dat hij haar niet opmerkt of misschien iets in zijn achterhoofd dat haar registreert maar daar lijkt het niet op. Nietsziend kijkt hij de zaal in, in zichzelf gekeerd, van eigen klanken omspoeld maar wie zal zeggen of hij ergens haar aanwezigheid opmerkt. Hij begint een nieuw lied, bijna zachtjes moet hij zingen om de hoogte te kunnen halen en nu niet meer, nu scheurt hij zijn stem naar buiten. Ida opent haar ogen om zich ervan te gewissen dat iedereen nog om haar heen zit, iedereen zit er nog, doodstil en Ida zinkt weer weg. Getril binnen één klank als

hij zachter zingt, kinderdeuntje wa yan was sa ko pwa sod, tedere stem die kind toezingt. Zingt zachtjes voor zichzelf uit, als vult hij zijn wangen voor het plezier met lucht en maakt ze leeg en hoort wat dan klinkt. Feller nu, snijdend, metalig en Ida weet niet of zijn stem het accordeon begeleidt of het accordeon zijn stem. Nu speelt hij weer ingetogen, teruggetrokken; uithalend instrument vergezelt.

Ze wil deze man iets geven, ze moet deze man straks iets geven, koortsachtig gaat Ida na wat, de mooiste schelp van Biloxi maar die heeft ze niet bij zich, het stukje Spanish Mosh uit die verbaazingwekkende neerhangende massa, niet bij zich. Geen sieraad om, geen sjaaltje. Ida gaat haar lichaam na, niks. Haarspeld maar wat heeft die man daar nu aan, maar verder heeft ze niets en ze wil hem iets geven. Ze knipt de speld los; haar haren vallen naar voren.

9

Accordeon laat zich zo vol horen als het woord zelf: ac cor de on. Iedereen is opgehouden met praten sinds Antonio - zoals deze muzikant heet - speelt, iedereen is overeind gaan zitten, rollende ronde klanken uit accordeon, gesleep en gebibber binnen één uithaal, hoe bestaat het dat een diermens zo kan spelen, hoe kan een mens zich zover van het dier verwijderen, hoe kan hij oefenen en oefenen en hoe hij dit het café in kan slingeren, gewoon, rechtopgaande diersoort mens die een instrument tussen zijn handen beweegt én zijn vingers over de toetsen laat gaan én zingt. Zijn stem omlijnt de muziek als een berg door een kind getekend of als een wolk door een kind getekend of als een boom: eerst tekent het de omtrek. De lijn staat. Het kind kleurt in. Stem als lijn en daarbinnen het accordeon. Hij zingt ónder de muziek door, hij laat de muziek nakomen, rauwe trillende stem nu tot de muziek hem bijvalt.

Laat het duren, laat het tien coupletten en nog langer duren want het klinkt zo... Ida knijpt haar ogen dicht en gaat achter de stem aan de duisternis binnen, mba tsi pa zo ra no samy... Zijn stem is de hand die ze vasthoudt, zijn stem doorlijnt de duisternis, scheurt die in stukken; zijn stem is de hand die ze vasthoudt ondergronds, onderaards in de spelonk. Hij krast er doorheen, hij doorlijnt het duister, hij laat horen waar hij is. Ze zal niet verdwalen, ze volgt zijn stem.

Ho a na re o zay ay ay. Iedereen klapt. Ida opent haar ogen.

10

Hij zet een nieuw lied in, hij snijdt de maat in stukken met zijn accordeon, hij huppelt door de maat, hij springt, hij dartelt, hij wijdt uit naar links, naar rechts, hij trilt één toon in flardjes, één toon is als een ademteug die hij versiert, die hij redigeert met ritme, die hij rond maakt met klanken; hij ademt in en hij ademt uit en het accordeon is aan hem vastgeklonken; Ida zit met gesloten ogen; op haar netvlies ziet ze het geheel van zijn lichaam met het accordeon. Hoe kan iemand oefenen en hier komen, hoelang heeft hij hierop geoefend? Eerst geleerd het zware instrument vast te houden, toen om er tonen uit te krijgen, daarna om het harmonica te bewegen. En dan zijn stem, zijn licht schorre stem, tsy fo ho nan dro an y fa, venijnige vinnige uithalen van klank op één gedragen toon, hij zegt, hij zingt, hij vertelt, zijn stem gaat het accordeon voor in dit lied. Wat zingt hij? In welke taal zingt hij? Hij huilt met zijn stem als een moeder om haar kind, hij zingt teder als zacht in de nacht tegen de geliefde. Heeft het accordeon een keel? Hij laat de klanken als uit een keel ontstaan, als door iets heen geperst en dan vrij gegeven, alle kanten op, de wijde ruimte in.

11

Geef haar maar de tijd teruggebracht tot deze muziek. Tijd aan flarden. Tijd bezet. Tijd vervuld. Geef Ida maar deze ruimte die tot muziek is teruggebracht. Dichte ogen, niet zichtbare ruimte. Geef haar maar de secondes tijd tussen zijn melodieën, fracties waarin zij wacht op zijn nieuwe inzet. Geef haar maar dat ze nergens is dan bij deze muziek die hij voortbrengt, die de tijd bezet. Geef Ida maar dit instrument dat hij doet ademen tussen zijn handen. Geef haar maar deze café-ruimte die ze toch niet kent en die niets anders is dan vier muren en een plafond en dat hierin zijn stem opklinkt en dat die grijpt. Haar oren, haar hart, haar alles. Geef Ida maar deze stilte waarin het accordeon zijn stem slepend begeleidt en dan weer huppelend, klanken waarin ze woont en geef haar maar dat ze verder nergens is en dat tijd niet bestaat. Geef haar maar dat hij de tijd vernietigt en de ruimte vernietigt; niets kabbelends, onderhoudends, verstrooiends heeft hij, niets tijd-

doorbrengends, nee, hij dwingt haar tot luisteren en - nogmaals - zij is niet de enige bij wie hij dit doet. Hij neemt de tijd over, hij is de caféruimte. Geef Ida maar deze onvervreembare eigen stem van hem en deze melodieuze accordeon en dat ze is als in een groot stil dorpscafé in een afgelegen streek van Hongarije waar iemand met haveloze kleren dit op doet klinken en rijker is dan de rijkste koning en geef Ida maar dat ze los is van haar hele familie en dat ze helemaal geen huis meer heeft in Holland en dat ze zelfs niet eens meer haar hotel zou weten te vinden. Geef Ida maar dat ze zich verliest, dat ze meegaat met de klanken die hij opeen laat volgen; rustig speelt zijn accordeon een solo tot zijn stem zich weer neuriënd voegt. Geef haar dat ze woont in wat hij speelt en dat ze niet eens meer huiverend het eind van het lied afwacht. Geef haar tenminste ergens een keer geheel verloren te zijn en waarom dan niet hier. Geen werk herinnert haar aan de zondag waarop ze niet werkt, geen huis herinnert haar aan de dagelijkse terugkeer en aan het dagelijkse onderhoud. Geef Ida tenminste één keer helemaal opgenomen te zijn, opgeslorpt door de heldere trillingen van klank. Nu ze toch niet weet wáár ergens op de aardbodem ze zit, gééf haar.

12

Hij laat het accordeon een ritme spelen, tetedetteetee, tededededeteetee, tededeteetee, dedetede-dedeetee, hij laat het accordeon herhalen, hij herhaalt hetzelfde met lange uithalen, met meer sterkte en nu valt zijn stem in. Zijn stem is iets van een andere orde, iets dat onmiskenbaar de persoon zelf is. Begeleid en ingeleid door het accordeon die er nog steeds onderdoor sleept, deint, hakketakt, drentelt, springt, maar allang bepaalt zijn stem. Zijn stem die niet hoger of lager is dan hij is, niet sterker of zwakker, niet zuiverder of schorrer, het is hijzelf die daar zingt. Een accordeon kan door een ander worden bespeeld, maar niet zijn stem die inmiddels de ruimte vervult, de boventoon voert. Die voorafgegaan is door dezelfde tonen en ritmes van het accordeon maar daar is hij dan, valt in, zet in, neemt over en men hoort: dit is een mens. Hij heeft zichzelf aangekondigd en hier is hij nu. Is een stem muziek? Welke mens begint de stem tot gezang aan te wenden, welke eerste mens? Hij draagt de hele mensheid mee in de zang die hij voortbrengt, accordeon siddert na, zucht. In Ida klinkt de grondmelodie na al is het een lawaai van klappende handen en schuivende stoelen. Zij blijft zitten, haar ogen blijft ze dichthouden want om haar heen is de grondmelodie nog van zijn lied en ze wil niet in dit café bestaan, ze wil zich niet tussen deze men-

sen bevinden; laat hem snel weer opklinken en haar naar zich toe trekken; tot die tijd is het nog in haar hoofd, klinkt het nog na zolang ze de ogen dichthoudt. Het wordt stiller om haar heen, heeft hij een gebaar gemaakt? Als een rollende oceaan is daar het accordeon weer, duizend kleine golfjes, ingehouden adem die hij vrijgeeft en daar is zijn stem als zacht gefluister. Welke taal? Iets met veel klinkers. Afrikaans? Spaans? Indiaans?

13

Er kan dan door de Dumaine Street meer wind opgestoken zijn, die de bougainville en de varens aan de balkons streelt; het eerste gebreek van de dag mag dan boven de straat zich aankondigen met een roze schijnsel, voor Ida bestáát dit allemaal niet nu hij dit nieuwe lied begonnen is, slepende uithalende accordeon en stem die een ingetogen verhaal vertelt. Achteloos laat hij de muziek gaan. Stille lucht wordt dieper roze maar dit ontgaat Ida ten enenmale bij dit getokkel en gemurmel van het accordeon. Zijn stem klinkt sober, zo sober binnen de veeltonige muziek, zo sober boven het gedein uit. Hij verhaalt een lied, hij zingt een verhaal, tederheid hangt in het café vanwege zijn stem die zich net iets inhoudt alsof Ida en iedereen kinderen zijn die zullen gaan slapen, ‘aanstonds’, de gordijnen ‘reeds’ gesloten en daar komt hij op bed zitten en tokkelt dit lied. Beginnende slaap hangt in de kamer en die wil hij niet verstoren maar versterken. Het lied klinkt hoog als door vader gezongen met de stem van moeder. Hij laat het wegsterven met geneurie, nee, sterft nog niet weg, hij laat stem en accordeon nu hetzelfde uiten, a wa nen a wa nen wa yan was sa, laat het accordeon als een lange vlaag doorgaan en stopt ineens, kom kinderen, slapen; maar nee, gejoel klinkt op, geklap, vrij baan nu voor ingehouden adem.

14

De stilte als het applaus wegsterft is de stilte van vóór zijn volgende nummer al heeft Ida de ogen gesloten en al zou ze niet weten hoe hij daar nu staat. Ze hoort het aan de voetstappen die het café inlopen en niet er uit. Hij zet de lucht in deinende beweging; in over elkaar heen vallende klanken brengt hij een bries op gang. Zijn stem neemt Ida bij de hand neemt in een soort brabbeltaal van

twee kleinen die de spreektaal nog niet kennen en elkaar op straat tegenkomen. Stem die Ida meeneemt in den vreemde, alsof ze weg gaan van alle mensen en door een warm landschap lopen, warm zand aan blote voeten, felst gekleurde bloemen aan de struiken, kom maar, kom maar, we bereiken vanzelf waterstromen om uit te drinken en om onze voeten in te baden, we ontmoeten vanzelf een boom om onder te zitten als we schaduw willen, kom maar vreemd kind, kom maar, geef mij maar je hand waar je de weg niet kent, ik ken hier wel de weg, mijn stem is hier in dit zonneland gevormd, hoor je de rode en bruine en okergele kleuren in mijn stem? Hoor je het zonnelandschap waarin je geen kracht meer hoeft te zetten, niets dan juist genoeg, niets meer, kom maar kind in dit vreemde landschap van klokvormige vlezige felrode bloemen met grote witte meeldraden en stampers van was, kom maar, kom maar aan mijn hand kind van de kou en kind van de inspanning, kom maar, mijn stem neemt jou mee, voeten door warm zand en dat naar alle kanten. We nemen een weg, welke geeft niet, naar alle kanten zijn we welkom in dit zonneland, hoor mijn hoge warme stem, hoor deze enkelvoudige klanken op het gedein van het accordeon, hoor deze mensenstem die je leidraad wil zijn, kom.

Het zand aan hun voeten weet van geen eeuwenlang liggen, warm zand weet van geen dag en nacht, ligt daar onwetend, overgoten van zonlicht overdag en bedekt van duister in de nacht. Meegenomen door de wind, gestreeld door de wind, geen weet heeft het zand aan hun voeten.

Vanaf het zand begint het warme luchtruim dat zich evenmin afvraagt of het nu middag is of avond en hoe laat het duister hem zal vervullen. Of zijn deeltjes heftig bewogen worden of doodstil hangen. Of hij grijs schijnt aan mensenogen of blauw of glinsterend helder. Waar zijn winden vandaan komen, waar ze ontstaan zijn? Uit welke richting ze komen? Welke geuren van bos of van zee of van ijskoude pool hij meedraagt, niets weet de lucht, niets hoeft het te weten.

Of neem de cactussen die eeuwig aan hun plek gekluisterd staan, die groeien naar wat de grond hen geeft, naar wat uit de lucht gevallen komt. Lange tijd niets. Ineens een bui. Cactus na cactus passeert Ida, meegevoerd door zijn stem. Cactus na cactus heeft nergens weet van.

Binnenkant van hand geopend als schelp op haar knie, andere hand die Heineken vasthoudt, kaarsrechte gestalte, gesloten ogen in gezicht met losse trekken, volle lippen, ongefronst voorhoofd, zo zit Ida op zondagmiddag in Chez Jérôme, maar in een onbewaakt ogenblik dringt de zorg tot haar door hóe weinig campings er na New Orleans op de kaart stonden, nog geen twee KOA's tussen hier en Houston en waar moeten ze dan slapen? Plaats genoeg Ida, zegt ze tegen zichzelf, uitgestrekte niemandslanden plaats, maar ze tobt verder, nee, ze kunnen toch niet overal zomaar de tent neerzetten? Stel dat er een eigenaar aan komt rennen. Eigenaar? In dit lege continent?

Gelukkig de kortaffe inzet en dan de lange uithalen van het accordeon die haar aan alle zijden komen omgeven. De stem die plompverloren messcherp de woorden uit het niets haalt en in zijn mond koestert tot de volgende woorden, zijden drenkelingenkoord voor Ida om vast te grijpen. Gegolf van klank, geraas, gedobber, en steeds en overal waar ze af haakt, pakt de volgende toon haar weer beet.

Wat dwalen haar gedachten af, denkt de muzikant, wacht, ik zing dat wiegelied nog een keer, maar net anders, a wa nen a wa nen.

Taal van duizend klinkers, denkt Ida, taal van warme landen, taal van niet-scherpe letters: wa yan was sa, taal van volle w die de man op het nippertje loslaat. Taal niet van: articuleer, scherp, duidelijk, hard.

Pssst, waar ben je nu weer, denkt Antonio, asjeblijft, ik geef je een kakofonie van accordeonklanken. Ik leg mijn adem in dit lied, ik verdeel mijn adem in stukjes tot ritme, blijf erbij, hou vast.

Hoor, ik doe het accordeon rillen als een briesje over glad water en nu sterft het weg in een lange uithaal, maar wees maar niet bang, voordat het publiek losbarst met joelen en klappen zet ik een nieuw lied in.

Dus Antonio heeft Ida gezien? Gezien dat ze afdwaalde? Naar donkere nachten en naar onveilige plaatsen om te slapen? Het accordeon overdondert met melodieuze ritme en dan klinkt een schorre stem op, sleept Ida mee, reikt hoog en neuriet, houdt stil, laat accordeon soloën en neuriet weer.

Hij herhaalt het deuntje met muziek, valt in met hoge stem. Hoge stem als leidraad in het duister, hardere hoge stem die aandringt en dan stopt. Accordeon speelt couplet, Antonio neuriet, zacht als een breekbare gouden draad. Het hoeft niet meer hard te klinken. De vrouw is erbij. Die vrouw zit er in.

Dwaal nou niet weer af. Blijf in dit ene ritme dat nog niet geëindigd is of ik laat het volgende alweer beginnen, mijn kind, je bent zo hardnekkig, je bent zo hardleers, je bent zo afdwalerig, je bent zo uitzwermerig. Naar alle kanten zie ik het om je hoofd zweven, kom, ik zing een heel hoge toon om je te lokken en ik laat de muziek doorgaan, doorrollen, doorribbelen want kind, even niets en je bent weer weg. Goed zo, trek die knie maar op en vouw je armen er maar omheen, leg je kin maar op je knie, goed zo, a ma la zo, a ma la zo, I might love you, a ma la zo, - ha ha, hoorde je dat? - a ma la zo, re o eh tsy va njo re o eh tsy va, ik laat dit Afrikaanse liedje voortduren al tokkel ik maar wat, al sla ik maar aan en laat het uitdrijven, ál er maar iets klinkt en kom, nu begin ik een nieuw lied, kom mee meisje, dit is het tederste lied uit mijn repertoire. Ik laat mijn stem de toon bereiken en dan net iets inhouden, hoor je mijn hoge ijle woorden en nu op volle sterkte en ik geef het accordeon lucht en haal krachtig uit en sst, nu weer heel broos, heel fluisterend.

Antonio heeft haar inmiddels dus zien zitten. Geregistreerd. Niet dat hij een duimbreed van zijn muziek vertrekt. Maar trouwens, wie veronderstelt dat hij haar níet opgemerkt had bij haar tweede binnenkomst: wie kan weten hoe dat opmerken in zijn werk gaat, wie zegt dat opmerken alleen maar betekent: met ogen gezien. Hoe dan ook, Antonio blijft afgemeten. Hij blijft stug doorspelen. Maar nee, dat is niet de juiste uitdrukking. Men zou dit kunnen zeggen: hij is zo ín de muziek dat hij vrij is om te registreren. Alles. Je zou kunnen zeggen: zijn eenheid met de muziek maakt hem vrij. Je zou kunnen zeggen: hij heeft zichzelf zozeer aan het accordeon geoefend, zo uitentreuren, dat hij nu thuis is bij dit instrument. Als een vis in het water. Als een vogel in de lucht. Hij speelt en is er helemaal in en - waar het in dit verband over gaat - hij is voor het overige leeg. Leeg om op te vangen, om te registreren, dus wie zegt dat hij Ida niet al opgemerkt heeft voordat zijn eigen ogen haar zien. Haar heeft gevolgd zonder dat dit in zijn bewustzijn zit. Hij die speelt is één met zijn muziek, hij is erin verloren. Wat heet. Hij heeft het accordeon in de handen en zou haar blin-

delings kunnen bespelen. Hij blaast uit het niets er leven in en inmiddels is het tot hem doorgedrongen dat die vrouw weer linksachter in het café zit en dat hij haar volgt; misschien wist hij dit vanaf haar binnenkomst, wie zal zeggen hoe een mens registreert en al helemaal deze geofende vrije mens, maar hoe dan ook, hij speelt en al zou Ida haar ogen open hebben en al zou zijn blik de hare kruisen, hij zou nog niet met de ogen knippen.

18

De wereld teruggebracht tot een melodie.

Hij brengt voor Ida de wereld terug tot een melodie in dit nummer. Hij speelt het eerst voor. Het is een deun. Er is een grondtoon en daar fiedelt hij ritmes overheen. Ida hoort de grondtoon. Het wordt een melodie onder de variaties heen en nu valt zijn stem in. Hij bevestigt de grondtoon aan Ida, het klopt wat ze hoorde, zijn simpele stem zingt het. De stem neemt de melodie over en het accordeon speelt dwars door zijn stem. Hij zingt ineens hoog, sterft weg, laat het accordeon de deun overnemen en daar is hij terug met zo laag mogelijke stem, Ida ziet hem in gedachten iets onderuit zijn keel halen tot hij zich weer voluit laat gaan op eigen toon, on-ingehouden. Het wijsje is er nog steeds, een heel simpel wijsje is het dat Antonio in Ida's geest plant. Zo simpel is het, dat ze in zichzelf meezingt. Al varieert hij naar hoog en naar laag en tussendoor naar een ander ritme, haar liedje klopt. Hij brengt haar leven terug tot deze melodie. Uit duizenden tonen en ritmes en lengtes heeft hij dit wijsje gekozen en herhaalt het. Hij verstopt het in improvisaties, hij zet haar - en iedereen trouwens - op een ander been. Bijna is Ida het kwijt, bijna klopt het niet meer waar ze is, maar toch. Wel. Hij is er weer en Ida zucht, in de volheid van omspoelende tonen herkent ze het weer. Hij weidt uit, hij gaat een zijstraatje in met zijn accordeon, hij dijd het wijsje uit, hij verstopt het in kleine stukjes waarbinnen hij verschillende kanten op speelt. Hij zingt de melodie in vliegensvlug andere ritmes maar Ida heeft het te pakken en gaat achterover zitten. Ze weet dat ze het kent, ze weet dat ze niet meer hoeft te wanhopen. Hoor, hier klinkt het weer. Laatste trillende uithaal, sterft weg. Geeft niet. De melodie zit in Ida's lichaam geplant.

19

De zon zakt zienderogen, belicht met scheve stralen de daken, laat ook die los.

De muzikant is een nieuw lied begonnen, heeft hoog ingezet, alsof hij boven zijn macht zingt. Hij laat het accordeon mee grommen, mee brommen, mee murmelen; een heel achtergrondkoor van stemmen is het dat hij tot zachtjes maant en dan weer tot scherp en vinnig. Nu verdeelt hij het koor: ene helft hikt en stottert, andere helft begeleidt eerste helft neuriënd en dan nog dit: hoe beschrijf je de derde dimensie van geluid, de volheid, de omvattendheid, de ruimtelijkheid. Dat het is of de muziek om je heen is.

De zon die de hele wereld omvat. Hoe ver moet hij staan om de hele lucht te verlichten, vanaf de straat en de daken en alles daarboven en naar alle kanten, iets wat de muziek hier in dit café doet. Hoe beschrijf je dat iets niet rechtlijnig gaat en in een plat vlak, maar vervult, doordringt, aanraakt?

Antonio's muziek vult Chez Jérôme.

Buiten heeft de zon mensenwoningen losgelaten. Hij tast in het niets.

20

In zichzelf zit Ida mee te neuriën, het is of haar lichaam wiegt op de stoel, als een plant door water bewogen. De stoel is de zompgrond waarin de plant is vastgeklonken. Accordeon zuigt lucht aan en blaast het weer uit en de muzikant geeft het klank met zijn vingers. Hij herhaalt, hij herhaalt, hij is thuis in dit lied. Hij verdeelt de tijd voor Ida in coupletten, begint na het einde weer overnieuw. Hoe eenvoudig klinkt zijn wijsje, vergeleken met het getuimel van het accordeon. Gelukkig zijn stem die alles terugbrengt tot een melodie die te onthouden valt. Hij speelt, Ida zingt in zichzelf. Ze repeteert, ze oefent nu hij even niet zingt, maar het accordeon laat wervelen, laat zwieren, laat slepen, laat aanscherpen. Hij herhaalt de woorden en houdt dan stil, laat het instrument improviseren, neuriet mee. Hij zingt klanken, vaagste ongevormde woorden achteruit zijn keel: ka za a to o mam pa ra re en dan klinkt het: a la vi tra a ty za hay eh, iets om niet meer te proberen, iets om niets meer te willen onthouden, iets om alleen maar mee te deinen. Wat zijn tonen? Waarmee vult hij dit café? Ida knijpt haar ogen vaster dicht, ze wil naar binnen horen vanaf haar oogkassen, ze

wil bij hem komen, bij hem blijven, gelijke pas met hem houden. Niets meer onthouden. In de klank zijn tot hij die loslaat. Invoegen waar hij begint.

Juist erbuiten blijft Ida. Blijft het onbevattelijk vinden, blijft iets vinden, vindt iets, doet tijd nog voortbestaan als hapering tussen daar en hier. Alsof haar hersens en organen en spieren nog zoveel eigen beweging hebben.

21

Het moet toch ergens een keer beginnen. Het moest toch ook ergens een keer beginnen. Dat ze haar gedachte zelf kan laten varen, dat ze uit haar denken stapt als een kabouter uit een bloemknop, als een kind uit de kool; denkend blad na denkend blad wijkt uiteen en daar komt iemand tevoorschijn. Een keer ergens moest dat toch gebeuren, ergens op een moment moest toch iets of iemand Ida bij de hand nemen, haar meevoeren, haar zo overweldigend overdadig beblazen, bebroeden, verwarmen en hier komt ze dan, kijk, hier, dit ben ik onder alle windsels vandaan, zie, hier.

Ergens, een keer.

Antonio verleidt haar uit haar bezorgde denkende tweede natuur. Hij rammelt en ratelt aan haar hoofd. Hij raakt haar regelrecht met dit wiegelied, a wa nen, a wa nen. Niet dat hij dáárom op het podium staat. Antonio geeft zijn muziek. Hij geeft zijn jarenlange oefeningen. Hij is vergroeid met dit luchtinstrument. Hij hoeft maar in te zetten met zijn handen en het is er, het leeft, het staat op zichzelf. Het is iets los van hem, het is iets levends dat hij de zaal instuurt en dat de lucht doortrilt en dit raakt toevallig haar, die tot hier gekomen is. Niet dat hij om die reden op het podium staat.

22

Hij verdeelt één toon nog even in tien ritmes, hij gaat van hoog naar laag binnen één toon, hij laat het zinderen in de zaal, hij regisseert duizend verwarringen naar verschillende kanten en dan valt

zijn stem in, juist als Ida de draad geheel kwijt is en het dan maar zo laat, juist als ze niet meer probeert er ook nog maar iets van te volgen, juist dan valt zijn stem in, vertaalt het wijsje in mensenmaat. Zijn stem is een rode draad temidden van de uitweidingen die hij het instrument laat maken. Als ook zijn stem tegendraads gaat, vreemd invalt, voortijdig verdwijnt, laat Ida het. Laat maar, laat maar los, geeft niet, ze kent het wijsje nu.

23

Had hij een geel T-shirt en een witte broek aan? vraagt Ida zich af. Ja, maar doe liever gelijk je ogen weer dicht. Hoezeer verwateren ogen het gehoor. Dus hij droeg een geel T-shirt en een witte broek? Ja, zijn lichaam is omhuld door geel en wit. Zonnebloemgeel en wit als een laken. Een mens is een dier dat zich kleedt, van de weeromstuit is onze huid niet meer behaard, enige diersoort...stil hersens, stil.

Ida wil horen wat hij speelt op hetzelfde moment dat hij het speelt; ze knijpt haar ogen dichter, ze wil het volstrekt duister. Daar is het accordeon als van bruiloften en als van Hongaarse café's. Als van een avond in een straat met hoge huizen; tegen de muren staan stoelen en iemand speelt accordeon, kinderen liggen half over hun ouders heen te slapen. Of is het een huis alleen op de vlakte of is het een caravan in de woestijn, zon en zand? Zit iemand voor de caravan op een stoel, heeft hij niets te doen dan hier te zitten. Zijn de cactussen hoog en reikend om hem heen? Zit hij daar op een stoel met zijn instrument, is hij een pionier onderweg naar het westen, weet hij niet waar de volgende dag hem brengen zal? Stilstand voor nu, bivak, gedaantes van cactussen in schijven en ledematen; speel maar iets, speel maar van thuis, tonen in roerloze lucht die traag verstrooit, speel maar voor niets en voor niemand, schep maar een wereld van gedin en gewervel, zing en speel al staan de cactussen daar zozeer stokstijf, onverplaatsbaar, zichzelf. Zit hier een mens op de stoel voor zijn caravan? Is hij hier aangeland, gestopt voor de nacht en is het nog geen nacht? Is het nog zo licht en zo warm en valt er zo niets te doen dus speelt hij nog maar wat?

24

Ergens zou je kunnen denken dat je de rest van je leven hier zou zitten temidden van zijn muziek. Ergens lijkt het daar op. Zoals op een dag de mens geboren wordt en niet weet waar hij is terechtgekomen en verbaasd om zich heen kijkt, zo kan het toch ook zijn dat Ida nu geboren is in een wereld van muziek? Ze voelt zich een wezen dat aan alle kanten klank hoort. Ze voelt zich een wezen dat zichzelf niet kent en vormeloos in een hoekje kruipt. Omspoeld. Doorzeefd. Hoe ijzingwekkend stilletjes ze wel moet blijven, anders is het weg. Hoe klein en hoe onzichtbaar en hoe vormeloos ze moet blijven om zich door deze muziek te laten bezetten. Wil ze haar ogen openen en wil ze zich afvragen wat hier gebeurt, dan is het er niet meer. Heel stil, heel kleintjes, nog kleiner en daar valt ze samen, is bij zijn muziek. Het accordeon dooft uit. De stem voert mee, hoe ijzer-scherp en teder. Uitvergroot gefluister. Verstild uitgeschreeuw. Hoe on-mannelijk hoog, hoezeer de stem van een wezen dat man noch vrouw is. Accordeon baant de weg nu en verdooft de zintuigen, vestigt de aandacht zo compleet op zich dat Ida al nergens meer is wanneer zijn stem invalt.

25

Je weet het niet. Misschien ben je beland achter de school op de zandige vlakte die met lange tafels en bankjes bezet is en waar het zo zonnig is en waar de bomen boven de tafels ruisen. Er is ranja en sprits en plotsklaps maken ouders hun opwachting voor het jaarlijkse schoolfeest en die zijn in zulke zondagse kleren, dat je als kind zwelt van trots. En of het daar is? Accordeonmuziek? Deze?

Het zou kunnen, je weet het niet. Wereld van gladde klokkende rayonnen jurken en van gekamde brillanteharen en van vaders voeten in sandalen en van lange tafels achter het schoolplein. Hard zand onder de bomen, plaats bij uitstek om te knikkeren maar plotseling zijn je ouders verschenen, evenals die van de andere kinderen. Je ouders op j ouw terrein die je aanmoedigen bij de spelletjes, en dan naar je broers en zusjes gaan kijken, ei lopen, zaklopen, ringsteken. Slenterende ouders die op andere middagen hard werken en of het daar soms is, deze accordeonmuziek?

Gefeest onder kastanjabomen aan lange tafels, wit damastpapier met punaises vastgezet, is Ida daar soms nu Antonio het accordeon zo vrolijk bespeelt? Moeders rok beweegt er van en vaders gezicht staat er ontspannen van en zijn stem praat brommerig gerust met andere vaders en is daar soms deze accordeonist? Rustende ouders op banken van planken over houten eierkisten, je moet

een beetje voorzichtig gaan zitten, anders klappen die planken bij de uiteinden omhoog. Eén accordeonist bespeelt een heel schoolplein. Gedempt klinken de stemmen van de ouders.

Kinderen spelen overal, ouders zijn blij een paar uur vrij te hebben van hun boerenwerk en het zou goed kunnen dat Ida nu niet in Chez Jérôme zit, maar op zo'n schoolfeest is. Feestelijke stemmen in diffuus licht onder de kastanjes en over de lengte van de zandvlakte-met-bomen is het fietsenhok waar alle kinderfietsen inpassen; die van de ouders moeten maar tegen de schoolmuren en tegen de schoolhekken. Het kan goed zijn dat Ida daar deze man hoort in een vreemde taal en met dansende slepende muziek.

Kan het mooier dan onder zo'n dak van dichte kastanjekruinen en op zo'n bodem van zand? De accordeonist haalt zo uit dat de planken-schragen-tafel er bij wijze van spreken zachtjes van schudt en het witte papier tegen moeders jurk doet strijken, srrr. Dat moeders ogen in stilte misschien zelfs wel glanzen vanwege wie speelt, zo'n vrolijkheid van klanken in de oren van wie eeuwig in de hoeve is opgesloten bij vaders en grootvaders; hier is een man die speelt als een buitenaards wezen. Is Ida soms op deze schoolfeestmiddag waar de accordeonist de platgewerkte mensen tot leven speelt?

Glimpen van lange tafels onder de schaduwen van kastanjes en dan zomaar niets doen, slenteren, een beetje zitten, een beetje kletsen en de accordeonist gaat met dit vleugje ledigheid aan de haal en verwijdt het voor de moeders tot het beloofde land, tot onafhankelijkheid van bevelende hoevehoofden, tot lichtheid van vermoeide lichamen, tot trots vanwege zondagse jurken als de blik van de accordeonist de hunne kruist.

Mannen hebben niets in de gaten, mannen hebben altijd wel iets te bespreken al is ook dat gedempt om de accordeonklanken ruimte te geven, nee nee, deze vreemde man willen ze niet overstemmen want ook zij worden verdoofd van hun bestaan, ook zij worden naar een andere wereld gevoerd al kletsen ze intussen door. Ook zij verbazen zich met heel hun lichaam: waar zijn we hier, met welke trillende klanken omgeeft hij ons, uit welke wereld speelt hij? Uit een wereld waar geen ijzeren orde heerst van koeien melken en varkens voeren en van melkzuiverheidstesten en van melkgeld en van bijna lege geldkistjes, niet uit zo'n orde speelt de accordeonist. Eerder uit een wereld van uitgestrekte dagen en groen sappig gras en schone ronde koeien. Uithalen van klanken, gedans en gedein en dan tedere stem die zich mengt. 'Wat kan die man spelen. Hoe is het met jouw aardappels?'

'Helpt binnen. Nogal veel schurft en bij jou?'

Kinderen rennen rond, ze spelen van het ene in het andere. Evengoed klinkt ook voor hen de muziek van deze ingehuurde accordeonist. Het maakt hun spel lossier, meer zomaar. Is Ida anno 1960 op dit plattelandsschoolfeest in september? Het zou kunnen. Rode zijden strik en gewitte gymnastiekschoenen voor de spelletjes achter op het weiland. Alle kinderen nog even naar de eigen klas waar de juffrouw hun namen afleest voor het cadeau; dan met de ouders mee naar huis fietsen en horen dat de moeder zegt: ‘Het leek wel een zigeuner.’

‘Toch speelde hij goed,’ antwoordt vader en hoe dit moeder als muziek in de oren zou kunnen klinken vanwege deze gekruiste blik vanmiddag voor haar hoogsteigenste, helemaal apartste zelf.

26

Boven de Dumaine Street kleuren de wolken rood. Binnen is het nog niet zo schemerig dat de eigenaar de lichten aan zou moeten knippen. Ná Antonio pas, weerbarstige ezel, stoomlocomotief, Popocatepetl, laat ik hem vooral niet verstoren, deze beste klantentrekker van mij. Laat ik hem geen millimeter in de weg leggen want hij vertrekt naar ergens anders. De cafébaas zet zijn elleboog op de bar, nipt aan z’n Hurricane.

Het is nu zo schemerig in de zaal, dat Ida haar ogen kan openen zonder te worden afgeleid. Het wordt tijd om op te stappen, naar het hotel, naar Charles. Nog niet. Ida rekt zich uit en knijpt haar ogen weer dicht, ze hoort de trilling ín de trilling en ze hoort de hese ondertoon die aan zijn stem hangt. De klanken komen uit een donkere spelonk tussen hoge bergen, uit een eindeloze duistere gang. Uit iets omwands klinkt zijn stem terwijl het accordeon een onbekommerd kind is, dat springt en speelt. Licht als lucht is zijn accordeon, maar zijn stem komt uit het aardbinnenste, ontstaat daar waar het vast is en versteend en dicht. Accordeonklanken zijn takjes in de wind, vliegende vogeltjes, pluimpjes rook uit een schoorsteen, jagende wolken, twinkende sterren; mensenstem is aan aarddiepte gekluisterd, zo klinkt het aan Ida’s oren.

27

Het kan zo'n lege lucht zijn daar boven de straat, wittige lucht als volstrekt schoongeveegd, alle wolkjes naar de kant waar de zon ondergaat. Traag en onverstoort drijven ze in die ogenschijnlijke richting en achter hen lijkt de lucht wel schoon en het wordt voor even iets lichter, het invallen van de schemer bevriest per saldo een moment. Ida merkt de verandering op; haar ogen knippen of is dat vanwege de muziek?

Aaneen gerijg van tonen; de ene is nog niet weggestorven of daar is de volgende zodat ze samen klinken. Alweer een nieuwe, terwijl de voor- voorlaatste nog trilt. Hij gaat verder, hij laat harmonieus volgen, hij houdt rekening met wat daar nog is. Waar blijft een toon? Hangt en sterft weg, maar de muzikant is allang verder, voorbij de volgenden die hangen weg te sterven.

Ida wil ergens in het midden luisteren of nergens speciaal naar; ze zet haar elleboog op tafel en steunt met haar kin op de hand. Accordeon wervelt naar alle kanten, stem van hem is als een zandpad om over te gaan, hees, verbleekt. Sober zandpad uitgesleten. Simpel zand. Verlegen zand. Onmiskikbaar zand.

28

Schoongeveegde lucht donkert stip voor stip en in de straat is een voortdurend bewegen van mensdieren en op winterbomen heeft de wind geen vat maar wel op wat nog blad heeft: stil geritsel van oleanders en ergens in de straat is een gaanderij met pilaren en opengeschoven deuren en binnen zijn vloeren en tafels en stoelen van hout en op z'n stoel zit Ida en ze steunt op de tafel aan haar rechterkant. Met dichte ogen luistert ze naar de ene klank die nog niet eindigt en de volgende die begint. In deze overlappende accordeonklanken is ze en in deze lange ritmes en dan voegt zijn stem zich daarbij. Antonio versimpelt de melodie met zijn stem, hij geeft zijn menselijke versie en Ida veert op in zichzelf, ja, zo had ze het al opgevat, zo had ze het al gehoord en hij improviseert met lage stem dezelfde deun en dan springt hij naar alle zijden binnen dezelfde deun en nu zingt hij schreeuwend hetzelfde en nu hakt hij het lied in korte slepende woorden. Hij houdt stil en geeft de muziek haar volle glorie, komt dan heel stilletjes met een zin. De laatste. Accordeon sterft weg, ademt trillend uit. Donderend applaus en geschuif van stoelen.

In een glimp ziet Antonio Ida als versteend zitten, als nog in zijn afgelopen lied. Antonio haalt z'n accordeon uit. Stil-maar-ik-speel-nog-wat-al-weet-ik-nog-niet-wat. Leegte voor zichzelf, een soort

denk-spelen, een soort gegeeuw van het instrument, een soort uit-gerek, korte golfjes van ritme, geeft niet wat, als ik haar nog maar omring met muziek. Accordeonklanken deinen en golven en nu begint de melodie zich af te tekenen in lange uithalen en Ida herkent de grondtoon en begroet blij de stem die invalt. Het accordeon speelt mee, onder de stem door, zachtjes. Stem baant zich nu een weg en Ida volgt hem met vreugde. Enigszins hoge stem, enigszins schelle stem, enigszins metalig.

29

Een accordeon kan hakkelen op de inademing, Antonio laat het accordeon tot in het achterste van de keel gaan. Ida begint te onderscheiden wanneer hij loslaat en weer opzuigt. Het ene is zwierig naar buiten, het andere klinkt korter af, blikken geluid na vol geluid. Nu blijft hij in het midden, speelt met de lucht, zuigt die in en perst weer uit op hetzelfde moment. Hij houdt de lucht gaande. Nu laat hij alles verdwijnen, nu alles weer volzuigen. Ida ademt ongemerkt mee, hoe diep laat hij het instrument ademen en dan weer losjes. In zijn stem, kan ze ook daar de adem in ontdekken? Korte klanken op inademing, langere aaneengeregen woorden op uitademing, stilte van adem op omslagpunt, maar je hebt toch weer lucht nodig, je kunt toch niet zonder? Ida ademt mee, zigzagt mee, wijkt geen duimbreed.

30

Zinnen gaan traag naar de ene kant, zinnen gaan traag naar de andere kant. Ida's hoofd beweegt. Ze beweegt alsof ze daarmee zijn muziek proeft. Ze volgt de traagste toon die hij onder de melodie laat voortduren, haar hoofd gaat uiterst langzaam. Wie achter haar zit zou het niet eens opmerken, misschien gaat dit hoofd alleen maar zo in haar eigen verbeelding. Drie, vier zinnen lang en dan keert het hoofd weer terug. Misschien moet men niet spreken van: heen en weer, maar van: in lussen. In soepele langwerpige lussen vertraagd tot zo langzaam mogelijk. Je zou kunnen zeggen dat Ida's hoofd langs het denkbeeldige lichaam van zijn muziek gaat. Planten in het moeras, algen

op de zeebodem, gedragen vlucht van een buizerd die hoog cirkelt. Of neem het glinsterende spoor van een slak over de grond.

31

Kortaffe woorden die hij zingt en dan opgehoud. Het opgehoud is de terugkeer. Zingt met uithalen en nu kortaf. Het kortaffe is de terugkeer. Zingt hard en dan zachter. Zachter is terugkeer. Zingt de hoogte in en dan muziek. De muziek is de terugkeer. Lussen en lijnen en windingen die Ida inwendig volgt. Hij zingt in korte woorden omhoog en dan een lang uithaalwoord. Uithaalwoord is de terugkeer. Of hij zingt en het accordeon speelt daarna hetzelfde. Accordeonmuziek is de terugkeer en zo maakt Ida lussen van zijn muziek. Hij laat het accordeon rillen en uitdrijven. Uitdrijven is de terugkeer. Hij zingt hoog en herhaalt laag. Het lage is de terugkeer. Zingt en haalt uit, uithaal is terugkeer. Rilt en laat los, loslaten is terugkeer, zingt in tierelantijnen omhoog en dan in tierelantijnen omlaag, omlaag is terugkeer, zingt met woorden en neuriet, geneurie is terugkeer.

32

Ademt ze zijn muziek ook in of kan alleen een oor dit opvangen? Is muziek van zo'n andere orde dan lucht, dat het zich niet mengt? En haar huid? Kan een melodie haar huid raken? Omspelen omstrelen binnendringen?

Het accordeon klinkt als gemurmel van oude mannen en zijn stem als die van een sterke jongeman boven dit gemompel uit. Sterke jongeman temidden van al deze ouwetjes die zitten te kaarten en van hun thee slurpen en redetwisten en kreten slaken. Het is in een vreemd land. Ida is in een vreemd land. Ida is in een veel vreemder land dan deze Mississippi delta. Ze kent de taal van Antonio niet en ze kent dit op-zichzelf-bestaan van muziek niet. Accordeongemurmel als van oude mannen met geleerlooide handen die kaarten vasthouden en werkeloos op tafel liggen. Zo gewend aan samenzijn, dat praten vanzelf gaat. Hun ogen zonnebrilloos en toegeknepen; hun huiden koperkleurig maar waar op de wereld? Evenmin weet Ida hoe muziek zich verplaatst. En of die door een huid naar binnen kan?

Antonio vertelt iets kleins, mba tsi pa zo ra no sa my ho, hij vertelt verder en neuriet met het accordeon mee. Hij vertelt zo teder, Ida hoort hoe hij zijn volutheid tempert. Als een kleine jongen die zojuist dit lied heeft geleerd.

Antonio gaat maar door. Hij merkt hoe hij haar te pakken heeft, hoe zou hij nu kunnen stoppen?

Het nummer dat hij begint is als het ontketenen van iets. Hij dendert een strak ritme heen en weer, hij doet het de zaal in golven, hij zet iets in beweging en hier is zijn stem die de muziek volgt, menselijke vorm van zelfde melodie, eenvormige tonen van een mens. Afgemeten. Precies. Ingehoudenheid waar Ida van huivert. Welke veelkleurige veelzijdige veelomvattende levende mens uit juist dit? Van welke slagen in de lucht is juist deze afgemetenheid het eindproduct? Bijna is het teveel vorm voor een mens.

33

Alsof hij eerst alle lucht in zijn ronde mond verzamelt en op het laatst er nog vorm aan geeft. Alsof het hem bijna zonder klank was ontgaan, alsof hij ermee speelt, alsof hij er terloops nog geluid aan geeft. Nu anders, nu zingt hij uit volle borst. Nu weer anders: hij laat de woorden door een spleet ontsnappen, ka za a ta o mam pa ra re.. Hij ratelt een zin als ketsende kiezels, hij clownt van hoog naar laag, zingt woordenloos even heel hoog, ratelt tegen de muziek in, slingert kortaffe woorden de zaal in, zingt nu zo laag als hij kan, kinderspel: hoe laag kun jij? Speelt twee ritmes dooreen en laat nu alles stoppen, doodstil, zingt nog een zin a na re o zay ay ay... en laat dan het akkoord utrillen. Applaus barst los. Man in geel T-shirt en witte broek buigt en laat het voor wat het is, trekt lucht aan in het instrument en speelt en zingt slepend. Een keer moet Ida toch weg, maar nóg niet.

34

Het lijkt opnieuw het laatste lied te worden. Het lijkt een lied voor het slapen gaan te worden. Er zijn mensen die de hand als een schelp om hun oor leggen. Ze willen geen woord missen. Antonio klinkt uit de verte. Hij klinkt gedempt. Pssst, luister, kom allemaal iets dichterbij, ik geef jullie nog een laatste liedje. Het overdondert niet, het overspoelt niet, je komt er niet middenin te zitten. Gewoon je oren open zetten en met je ogen de verte in staren want als je te omlijnd ziet zie je teveel en dan ontgaat mijn lied je. Dus doe maar even dicht of staar maar voor je uit of kijk maar naar het accordeon, ook goed. Ik zing zachtjes en ik speel zachtjes een laatste lied en dan glijd ik zogezegd weg uit deze zondagmiddag. Ik verdwijn met stille trom. Ik geef jullie een meedraaglied, een lange lange ballade. Ik geef jullie over aan: zonder mij. Aan: niet klinken.

35

Hoe rechthoekig is Dumaine Street en hoe rechtlijnig zijn de pilaren die de balkons stutten en hoe breed zijn de smeedijzeren balkons. Ida zet haar voeten op de stenen vloer van de straat en het is of ze met iedereen in een doos beweegt. Ze loopt op de bodem van een doos met een azuurblauw dak en met onzichtbare sterren vanwege al deze straatlantaarns. Op de trottoirs staan stoelen, waarin de bewegende mens tot lager gekrompen is en tot onbeweeglijk. Siersmeedijzer, traliesmeedijzer, sommige winterplanten kaal en Ida die met blote armen loopt, maar waar loopt ze? In haar hoofd zit de weg naar het hotel; het is maar goed voor deze slaapwandelaarster dat zoiets te onthouden valt, dat een stad te vereenvoudigen valt tot plattegrond en dat ze de volgorde van straten in haar hoofd geprent heeft.

Het is maar goed dat een mens tot zoiets in staat is. Ida houdt zichzelf bijeen en klampt zich vast aan een weg in haar hoofd. Het is maar goed dat een mens verstand heeft. Hoe had ze anders überhaupt op reis kunnen gaan en hoe had ze anders zonder Charles het hotel kunnen verlaten en simpelweg afspreken: 'Vanavond om zeven uur zien we elkaar weer.' Zoiets kan alleen maar omdat een mens zich een plattegrond voor kan stellen en de weg terugvindt, ongeacht wat hem bezighoudt. En al is hij daar nooit van z'n leven geweest. Ida heeft de weg in haar hoofd. Het is een besef van sterkte om alle geneurie en gedein naast zich neer te kunnen leggen en simpel de weg te volgen die ze moet gaan. Alleen, shit, de haarspeld. Ze heeft haar rechterhand losjes om de haarspeld, shit, vergeten. Ze pakt haar haren bijeen en klikt de speld dicht en zo gaat ze het French

Quarter door richting hotel. Zelf zou ze zeggen: hier wandelt een hele wereld. Hier wandelt een lichaam met dooreen geschudde organen en spieren en vaten. Tintelende. Trillende. Zinderende. Door huid bijeengehouden lichaam volgt verstandige weg.

36

Je zou zeggen: gedateerd. Je zou zeggen: geconserveerd, gerestaureerd. Pilaren. Statige rechthoekige huizen. Smeedijzeren etages. Vergane glorie. Scheepseigenaren, slavenhandelaren, katoenbazen, gokbazen, pooiers. Drassige straten hier eeuwen geleden en een verzameling nieuwe inwoners Nieuw? Woonden hier dan geen mensen? Jazeker, hier woonden indianen en de eerste bewoners van het French Quarter waren zo slim om de boten van de indianen goed te bekijken, om zich te verwonderen over de gebruikte houtsoort, dat die houtsoort niet ging rotten. Over de simpele uitvinding van vloten tussen twee boten. De nieuwe bewoners bootsten ze na en zo konden lege schepen stroomopwaarts varen om nieuwe ladingen te halen en dat was het begin van havenstad New Orleans. Vlonders om over te lopen en rijke handelaren in dure huizen en hun vrouwen in baljurken om hoog op te tillen, hakken om op te waggelen.

Statig oprijzende huizen nog steeds en gelukkig nu geplaveide straten en lantaarns en ondergrondse afvoer van water. Ida kan lopen over een stevige straat op gemakkelijke sandalen en in een simpele broek.

Daar beweegt wit en geel over straat. Wit in de vorm van een broek omsluit de benen die over straat bewegen. De romp is in geel T-shirt verpakt, o zo toepasselijke naam: T-shirt.

Geel-wit beent door de straat. Noem dit maar rustig rennen. Alsof hij achterna gezeten wordt.

Zwarte krullen komen langzamer neer dan de voeten die de straat raken. Krullen hebben nog geen tijd om neer te komen, want ze moeten alweer de lucht in, naar achter zijn hoofd, naar wijduit, naar omhoog. Gelukkig de stenen waartegen hij zich af kan zetten, gelukkig de vrijetijdskleding die een muzikant anno 1981 mag dragen. Gelukkig de verschoten-roze glimp die hij in de verte opvangt en die hij nu met sprongen nadert. Verschoten roze wordt duidelijker en krijgt de omtrek van een katoenen blouse. Nog dichterbij bezien heeft het de vorm van een vrouw die zoekt, die staat te zoeken op welk kruispunt ze is.

‘Ma’am, looking for something to eat?’

37

Het is nog zo zacht. Al is het half januari, midwinter in haar eigen land - niet dat Ida het daarmee vergelijkt, immers, ze is al een maand aan deze warme golfstroom gewend, wind die van over het water de aardkorst beblaast waarover zij heeft gefietst: Florida, Georgia, Alabama, Mississippi, nachten overigens waar de kou zozeer vrij spel had dat de sinaasappels aan de bomen het sterfenskoud hadden, evenals de kampeerders in die boomgaard: Ida, Charles. Uitzonderlijk, verzekerde iedere zuidelijke Noord Amerikaan hen. Maar overdag deed de zon hen alles vergeten: jasje uit, sokken uit, T-shirt lange mouwen uit, lange broek uit. Deze zachtheid kent Ida inmiddels, de winter thuis is onvoorstelbaar ver weg - het is nog zo zacht en hier staat geel-wit: ‘Ma’am, looking for something to eat? By the way, Antonio is my name.’

‘Ida. Surprise,’ nee, zij zoekt de weg naar het hotel en daar zal ze Charles aantreffen, haar reisge-
noot; ze verkennen de stad apart en om zeven uur hebben ze weer afgesproken en dan zullen ze
gaan eten.

‘Meet afterwards?’

‘Okay.’

Deel drie

New Orleans

(Antonio. Binnenkomst. Binnengebleven. Overnacht.)

1

Ze wil wel boven komen, maar haar fiets dan, die kan ze toch niet achterlaten.

Nee, 'of course not,' en hij roffelt de trappen al af. Geel-wit is schoon grijs-wit geworden maar dat geeft niet: gezamenlijk kunnen ze de fiets van hun lijf houden als ze deze naar boven tillen. In zijn hal mag de fiets blijven staan. Antonio loopt linea recta naar de bathroom om zijn handen te wassen en in aarzelende lijn volgt Ida hem. Instrumenten, kinderspeelgoed, geweven paarsroodgeel-groenblauworanje spreid over groot bed, houten planken en ramen en deuren naar balkon waar de vloer van hout zich voort lijkt te zetten. Het is er groen van zoveel planten. Er is een wit konijn in een kooi.

Ida is gerust. Het is hier niet vies. Hij is geen modeslaaf. Het is geen vrijgezellenhuishouden van bank en stereo en ijskast en fancy wandmeubel en synthetisch zeil. 'You've children?'

'Yes, daughter, half the week,' klinkt het vanaf de wastafel.

'Whole year through, those flowers?' Ida wijst naar het balkon. 'Winter, in my country no flowers.'

'Here we have, as you see.'

En die struiken op zijn balkon dan, altijd blad?

Nee, niet altijd. 'Some drop them for winterrest.' Hij spoelt het stuk zeep schoon en draait zijn handen onder de straal en zet een stap opzij, plaats voor Ida. Of hij niet hoeft te werken nu?

Ja, eigenlijk wel, nog twee keer een uur, maar hij heeft afgezegd.

'And that's okay?'

'As you see.' Hij gaat haar voor naar het balkon.

Waar hij vandaan komt?

Uit El Paso.'

'El Paso?'

'El Paso, Texas.' Aan de Rio Grande.

Hoe hij hier dan verzeild is geraakt?

'In the beginning for study. Mathematics.'

'In the beginning?'

'Yes, I quit.'

Maar hij ziet er zo donker uit, hoe kan dat bij een Texaan?

Inderdaad, zijn vader is Mexicaan, zijn moeder cherokee. Kwart cherokee, kwart neger, rest Frans.

Mexicaanse vader? Hoe in El Paso terecht gekomen?

Over de rivier.

'O.'

'You played marvellous.'

'Thank you.'

'Where did you learn?'

'My father taught me.'

'And the other people you played with, where are they from?'

Antonio antwoordt niet. Hij loopt naar binnen en pakt een kleine harmonica en komt weer zitten en speelt.

Niet dat Ida te ver is gegaan, te indiscreet is geweest. Wel dat ze de tijd aaneenrijgt met haar vraag. Ze kijkt de straat in. Ze ziet het donker tussen de lichten. Haar ogen dwalen over het balkon. Bloemen. Oranje bloemen met overlappende bloemblaadjes die samen een kelk vormen. Hoe teer gaderd weefsel of ligt dat aan de kleur? Verlegen oranje. Amper oranje. Samengebalde verdroogde knoppen liggen onder de plant, niet iemand dus die zoiets onmiddellijk weghaalt, het mag

daar blijven. Het mag er bezaaid mee liggen. Antonio speelt, de klanken vormen een geruststellend lichaam.

3

Zoiets slepends. Zoiets schels. Zoiets ronds dat in het duister tekens schrijft, dat Ida's oren houvast biedt, zoiets dat maar doorgaat, dat van de ene toon in de andere overgaat. Antonio is niet tegenover Ida gaan zitten. Niet van: je móet dit horen. Nee, hij is op het balkon gaan zitten om te spelen, om een lied het donker in te zingen. Hij bedoelt: ik doe maar eens iets naar mijn zin, ik heb geen zin in een eendimensionaal gesprek, ik heb geen zin in zo'n geschiedenis gesprek, ik pak gewoon mijn instrument en ik voer lucht aan en ik laat me een lied te binnen schieten en dit ga ik spelen. Ik zing zachtjes, het is alleen voor de oren van deze vreemdelinge.

Ida vouwt zich op in de stoel, slaat de armen om haar knieën, doet de ogen dicht.

De harmonica zwiert. De stem is leidraad. De muziek dartelt er vandaan, gaat zijweggetjes in. Zijn stem klinkt op, herhaalt, neemt Ida bij de hand. Solo van harmonica, Antonio improviseert en zingt: a wa nen a wa nen wa yan was sa ko pwa sod... Stem volgt de muziek, gaat de muziek voor. Op zichzelf teruggeworpen wezen zit opgevouwen te luisteren.

4

Als Ida de ogen opent begint het donker vanaf haar ogen. Windstil strekt het zich uit boven het ge-roezemoes van de straat. Het duister is als van stof. De stof is doorlatend. De stof hangt stil.

Het konijnenhok hier op het balkon is iets wonderlijks. Hoog. Cirkelvormig. Doorzichtig gaas rondom. Dikke laag stro waarin het dier ligt te slapen. De ribbenkast beweegt op zijn adem.

Ida keert zich naar Antonio. Ze ziet hoe hij naar haar kijkt. Hoe hij haar beziet. Uitdrukingsloos of moet ze zeggen: toenaderingsloos. Alleen maar: ik zie jou. Ida durft haar ogen open te houden. Antonio blijft haar aankijken terwijl hij een nieuw lied inzet.

Het konijn is wakker. Hij zit op zijn achterpoten. Is het dier zich van dit ogenblik bewust?

Het ritme van Antonio is heel kalm en heel sterk. De melodie verheldert dit balkon met haar ritme, het gaat maar door, het gaat maar door. De lucht zuivert. De lucht verheldert. Ida's ogen zijn nog steeds open. Ze kijken nu zonder moeite naar Antonio. Elke nieuwe toon trekt de beginnende twijfel weg. Dit ene ritme en dat steeds weer en daarbij zijn stem die simpel meegaat en improviseert, verdwijnt naar een octaaf hoger, twee ritmes ineen voegt, praat binnen het ritme, aa ma la zou, aa ma la zou, I might love you, aa ma la zou, aa ma la zou. Klare heldere muziek gaat door, trekt elke beginnende gedachte van Ida naar zich toe, slurpt ze op. Herhalend ritme trekt Ida's gedenk-los-van-haar-lichaam als een magneet naar zich toe, blijft naar zich toe trekken want hij laat het lied duren.

Het konijn gaat er bij liggen, sluit de ogen.

Antonio blijft spelen, begint gewoon te vertellen in een taal die Ida niet verstaat. Vertelsel improviseert hij ter plekke tot lied, drapeert de harmonica daar omheen.

Middag is het en daar is Tonio, Tonio is vier misschien en hij woont tegen de helling van een berg, meerdere families wonen daar samen in een gehucht. Tonio is net wakker, hij rekt zich uit en dribbelt rond, klimt in de tamarinde, klimt naar zijn eigen plekje. In de verte is de glinsterend witte bergtop waar hij o zo graag naar toe wil. O zo graag? Nou, dan gaat hij toch.

Hij klimt uit de boom. Mama zit achter de naaimachine, die ziet hem niet vertrekken.

De burens hebben een videootje gehoord, die zien hem niet vertrekken.

Bij de volgende stampen ze maïs voor masa, ze zien het kind niet vertrekken. Niet dat Tonio denkt dat ze hem niet mogen zien. Zouden ze hem zien dan zouden ze vragen: 'nTonio, waar ga je naar toen?'

Hij zou naar de bergtop wijzen en zij zouden hem bij de hand nemen en terug brengen bij mama.

Bij het laatste huisje van dit gehucht zitten ze topless op de veranda, ze slapen half, lege zak chips ligt tussen de stoelen.

Zo laat Tonio het gehucht achter zich. Hij stapt en stapt, houdt de ogen naar de bergtop gericht.

Als hij moe wordt komt daar een schildpad aan. ‘nTonio, waar ga je naar toe?’

Tonio wijst.

‘Stap maar op mijn rug,’ zegt het dier.

Ook een schildpad wordt moe.

Tonio stapt weer uitgerust verder. Op naar de bergtop. Naar die witte glinsterende plek in de verte.

Van al het klimmen wordt het kind moe. Maar daar is een geit en die zegt: ‘nTonio, waar moet je naar toe?’

Het kind wijst schuin omhoog. De geit zakt door haar poten, neemt Tonio op de rug en springt van helling naar helling.

Als de geit ook moe wordt zet ze Tonio op het pad. Hij loopt in de richting van het witte. Het witte is rose aan het worden, de avond begint.

Juist als het kind bijna te moe is, landt daar een raaf naast hem. ‘nTonio, waar ga je naar toe?’

Tonio wijst.

‘Kom, ga maar zitten.’ Daar gaat het, los van de grond. Het wordt ijler en frisser en het schitterende wit komt dichterbij. Als rozenkwarts ligt de top van de berg onder hen. De raaf daalt en landt.

Tonio glijdt van de rug en staat op de witte vlakte. Hard en bevroren is de sneeuw onder zijn schoentjes. De zon gaat onder en overdekt alles met een rode waas. Tonio krijgt het koud. Hij huilt. Daar komt een adelaar. ‘nTonio, jij hier?’

‘Ik wil naar huis,’ snikt het kind.

De adelaar zakt door haar poten. Tonio klimt op de rug en kruipt lekker warm tussen de veren. De eerste sterren gaan schijnen, de vleugels klapwieken, Tonio geeuwt en valt in slaap.

Als hij wakker wordt zit hij op zijn plek in de tamarinde. Mama roept: ‘nTonio, Sesamstreet.’

Het kind klautert omlaag en springt in mama’s armen. Ze neuriet ‘a wan nen a wa nen...’

Binnen hangt een klok, het is vier uur, tijd voor het lievelingsprogramma van Tonio. Hij zet de tv. aan. De naaimachine snort.

Wat een geslinger hier op zijn balkon. Dichte staken omwinden elkaar tot een stevig geheel dat dan weer houvast krijgt van smeedijzer. Het slingert verder omhoog, buigt naar opzij. Kaal vezelig geraamte in zuidelijke winter. Wat bot daar uit?

Ranken van smeedijzer golven over reling, eeuwige seizoenloze druiventrossen. Werktuigelijk gaan de handen van Ida over elkaar. Haar hand tast de onderarm af en terug, houdt de andere vast en dan bovenlangs gewissel, uiteinden van hand over eigen andere hand, hoe wendbare polsen, hoe spreidbare vingers, hoe elektrische vingertoppen, hoeveel botjes onder de huid.

Ze doet het niet maar ze zou het kunnen doen: opstaan en alles hier op het balkon aanraken. De pilaren, de smeedijzeren lijnen en krullen. Vezelige stengels tegen de binnenkant van haar hand.

Koude gladde druiventrossen. Antonio die verder zou spelen en Ida die daar zou staan, die als een blinde met open ogen het balkon af zou tasten.

Ida maakt een cirkel van armen de hoogte in, rekt zich uit.

8

Konijn zit op achterpoten, volgt de vrouw en Antonio als ze naar binnen gaan, ziet hem een kaars aansteken. Geen enkel geflakker tegen de muur. Windstille avond door open balkondeuren.

Geweven spreid maakt hoge ronding over Antonio's zij, valt de diepte in, maakt lage ronding waar de vrouw ligt.

Smalle dwarsverbinding van Antonio's arm. Konijn hoort de twee zacht spreken.

What sort of people live here in this French Quarter?

'Architects, waiters, i.t.ers, three thousand six hundred inhabitants. In fact too crowded but we like the mix in this part of Nueeevo Orleeeaaaaaan so much, nobody moves.

'Nuevo Ogleaaaaaan?' vraagt de vrouw.

'Nuevo Orleaaaaaan, come here, your mouth, like this.' Hij maakt de mond van de vrouw breed.

'Nuevo Oogleeeaaaaaaaan.'

'Nuevo Ogleeeaaaaaan?'

'Yes.'

Konijn ziet Antonio's hand verder bewegen over het gezicht van de vrouw gaan. Dier gaat met pootje over eigen kop. Is het bij de vrouw bottig als bij hemzelf? Harde bovenkant van zijn kop, harde uitsparing rondom zijn ogen.

De vrouw beweegt. 'Ogleeaaaaan?' 'Orrrrleaaaaan?' Ze draait op haar zij, twee rondingen nu waartussen de spreij omlaag valt. Hand komt te voorschijn, streelt Antonio's hoofd, maakt zijn krullen lang. 'Orrleaaaaan?' Konijn doet met zijn pootje de hand na. Hoe kort behaard is zijn schedel en hoe anders moet dat voor de vrouw zijn: Antonio's haren slingeren zich in bochten en als de vrouw die eruit haalt, ziet het konijn h oe lang de vacht van de man daar is. 'Oogleeaaaaan, yes.'

De vrouw heeft haar ogen uit de slaapstand gehaald. Ze volgt de hand die over het onbehaarde deel van Antonio's hoofd gaat. 'Orrleaaaaan.'

'Oogleeaaaaan, yes.'

Konijn probeert de zool van zijn pootje breeduit te spreiden, gaat langs zijn kopje. Zijn hoge schelpen van oren vangen nu slechts geluid op vanaf de straat.

Onder de spreij nu  en lang lichaam waaruit hoeveel uitsteeksels naar alle kanten gaan?

Nu geen uitsteeksels meer. Brede rechte lijn over het midden van het bed.

Spreij glijdt af langs de vrouw als ze zich opricht. Hoe lenig ze zich buigt. Ronde bovenkant dwars over het bed. Haar benen ineengevouwen. Haar hoofd bij Antonio's midden.

Antonio ook met ronde rug. Spreij komt achter op het bed terecht.

Vrouw gaat liggen. Antonio komt met knie over haar heen, maakt zijn benen recht. Hoe in een smal vlak beiden kunnen zijn.

Antonio richt zich half op, steunt op handen, bovenlichaam omgekeerde boog.

Benen van Antonio nu alleen. Die van de vrouw liggen opgevouwen tegen haar lichaam.

Als geheel draaien ze, beide zijden tegen de matras. Antonio schuift zijn hoofd naar achteren. Ogen van hem uit slaapstand. Ogen van haar ook uit slaapstand. Geglinster in oogbollen en niet gebeweeg. Alsof ze met open ogen liggen te slapen.

Vrouw rolt op de rug. Hand van Antonio op precieze plek waar benen van de vrouw beginnen. Iets komt uit haar ogen. Water?

Antonio trekt haar naar zich toe, vouwt zijn armen om haar heen. Ze liggen stil.

Vrouw maakt zich los. Geen water meer uit haar ogen. Ze buigt haar lichaam, stuurt lippen langs midden van Antonio, omvat wat daar ontspringt tussen zijn benen.

Ze laat het los, draait op de rug, neemt hem mee.

Scheve rustende zijden tegen matras. Bewegende onderlichamen. Stil. Bewegend.

Hoelang nu al stil. Op hoeveel plekken scharnieren. Alsof twee lichamen rusten in twee kommen van vier opgevouwen benen.

Vrouw trekt met voet spreid omhoog. Neemt over met haar hand. Kaars flakkert even.

Ronde bol onder de spreid.

Konijn gaat erbij liggen. Slaapt.

Deel vier

New Orleans

(Onderweg vanaf Antonio)

1

Hij hoeft geen adres en hij kwam ook al niet klaar vannacht, was ze dan niet exciting genoeg?

‘No,’ nee, daar had het niets mee te maken. ‘Never an end. No end. Never.’

Ida had niet begrijpend gekeken.

‘No end and over.’ Hij had haar gezicht tussen zijn handen genomen.

Adres evenmin.

‘You don’t want?’

‘No.’

Hoeft haar adres niet? Maar wat als ze alles kwijtraakt, alles, zijn muziek, zijn geur, zijn stem, zijn afdrukken? Wat als ze zich niets meer herinnert, zijn gezicht niet, geen enkele klank meer?

Antonio, ik ben bang. Ik ga uit jouw huis en jij draait je om en ik ben jouw straat nog niet uit of ik ben al bang.

2

Wie zal het zeggen? Wie zal zeggen of het de verblekende ster is, die plotsklaps tussen twee gebouwen te voorschijn komt of de geur van de laurierstruik of is het de simpele aanblik van een verwaarloosde witte muur waartegen houten luiken zo verlegen lichtgrijs afsteken in het ochtendlicht? Wie zal zeggen wat Ida plotseling het besef van omlijntheid geeft. Lichaam door huid omgeven. Daarbinnen is het gevuld en dat is zij. Of is het een palmblad dat in de wind beweegt of is het toch de echo van haar lichaam tegen dat van Antonio of reikt zijn muziek nog tot hier? Wie zal het zeggen, maar iets vervult Ida opeens tot in elke cel van haar lichaam. Ze trapt en zoekt door de

straat en hoeft plotseling niet meer daar bij hem te blijven. Hij is in zijn huis. Zij is hier, in de Chartres.

3

Hoe licht is een fiets zonder bagage. Ida gaat op de trappers staan en laat de fiets balanceren tussen handen en voeten. Ze strekt de rug terwijl het French Quarter zich opmaakt voor de dag. Straten en stoepen worden schoongeveegd en schoongespoten; wat is hier allemaal gebeurd terwijl zij bij Antonio was? Groentekisten worden op een stellage gezet; eerste klanten zitten al in het café; zwarte man zwabbert een dweil over de vloer; Ida laat de fiets traag voortrollen, dun contact met het asfalt. Antonio. Speelt hij dan speelt hij al zit zij te kijken. Bezieet hij haar op de matras dan ligt de hele wereld achter hem. Nu gaat haar lichaam bij hem vandaan. Eén keer steekt hij z'n hand op, vaker niet en al helemaal niet tot het eind van de straat. Eén keer vanaf zijn voordeur en hij draait zich om en Ida is zonder hem. Hij heeft haar op weg gezet en zich van haar af gewend. Hij zegt daarmee: deze dag is verder voor jou. Voor jouw ogen en voor jouw oren en voor jouw huid. Wij althans, wij zijn niet meer samen; ik althans, ik keer me om en ik loop de trap op naar mijn appartement. Ida voelt zich op haar eigen weg gezet of eigenlijk moet ze dat zelf weten; hij keert zich van haar af met een vanzelfsprekendheid waarmee hij in de nacht tegen haar rug komt liggen. Ida is van lichtheid vervuld. Iemand in de wereld valt samen met zichzelf en deze iemand was vannacht met haar en nu niet meer en zegt: nu weer je eigen weg. Hij heeft zich simpel omgedraaid, de deur gesloten. Hij heeft niet tot het laatste moment gewacht. Hij draait zich om en het is voor Ida alsof hij haar daarmee iets toevertrouwt: de weg zonder hem.

Trage gevoelige ventilatorvleugels dobberen in het kastje boven ingang café en aan haar linkerkant is het Ursulinen Convent indrukwekkend sober en wit.

4

Klein stil mensje fietst door de Ursulines Avenue. Klein stil mensje heeft evenveel bestaansrecht als het asfalt waar ze over gaat en als de omhoog rijzende muren van de plumpe gebouwen en als de smeedijzeren balkons die de huizen iets sierlijks geven. Klein stil mensje zit op zadel en maakt haar onderrug recht en dan weer rond zoals ze altijd min of meer zit. Recht. Rondachtig. Recht. Rondachtig. Recht. Klein stil mensje probeert het uit nu dit lichaam nog zo soepel is. Van rondachtig naar recht, rond, recht. Bekkengebied. Gebied van waaruit de mens rechtop is gaan staan. Ooit. Eens. Klein stil mensje zit kaarsrecht op de fiets als ze de North Peters Street in draait.

5

Klokklokklokklokklok plokplok plok zzzz zzzz zzzz zzzz, water onder de straat sijpelt in buizen, wordt weggevoerd en Ida vormt in haar mond de geluiden, blklklklkl hlllpuhllpuhllpu ssss ssss ssss ssss ssss ssss tje tje tje tje tje tje tje tje zzzm zzzm zzzm zzzm zzzm. Monden de buizen weer uit in de rivier? Maar hoe kan dat? Loopt water niet weer terug? Ida kan de Mississippi nu horen, zacht geklots. Wat een gedraineerde stad hier ondergronds. Geen fiets die wegzakt, geen wielen die zwaar gaan. Wat bebouwd is staat niet scheef en de lucht is niet klam. Geen goeddrink, geen opgewel, geen verzadiging, geen overgeloop. Kundige mensen hebben hier een stevige stadsbodem gemaakt. Wat fietst ze licht, hoe stevig is de North Peters. Daarbij: geen bagage. Haar bagage is in het hotel gebleven, Charles is in het hotel gebleven. Zij is nog niet daar. Zij is alleen op de fiets in de vroege morgen. Richting Charles en richting bagage, maar nog niet daar. Onderweg. Vreemde stad. Asfalt draagt. Zij licht en alleen. Losgelaten door Antonio. Hier heb je mijn adres. Nee dank je, hoef ik niet. Antonio had Ida's gezicht gezien, had het tussen zijn handen genomen, zei niets en zo stond ze daar ineens met haar verwachting op een vanzelfsprekend vervolg en ergens wordt het heel licht en heel helder in haar, alsof er zoiets zou bestaan als losheid van verwachtingen. Los. Leeg. Alsof er zoiets zou bestaan als: de tijd is aan mijzelf, geheel aan mijzelf. Alsof zoiets zou bestaan.

6

Mis sis sip pie mi si si pi miss siss sipp pie. New Orleans heeft de rivier als rug. New Orleans slaapt tegen de rug van een rivier. De rivier maakt een lus en in de lus begint New Orleans als Nouvelle Orléans. Onbestendige bestendige rug van water waartegen New Orleans ligt genesteld. Bocht van rivier. Vlietend, vloeiend water drijft en drijft. Water dat over dit hele Amerikaanse continent gestroomd heeft, ruikt de zee. Water van ver is bijna van continent bevrijd, bijna bevrijd van uitgesleten beddingen die het in toom houden, jaah, nog een grote bocht en dan. Water ruikt de zee al; aaah, bijna uitstromen, bijna beddingloos. In deze laatste bocht is New Orleans begonnen. Waarom juist hier? Strategische in- en uitgang. Een rivier bij de hand vol voedsel, vis vis en nog eens vis. Eerste pioniers bezien indianen. Hoe behendig bevaren die de rivier; hun kano's zijn een verlengstuk van hun lichamen. Kano's van cipreshout; cipressen in overvloed hier, hout van de cipres rot nooit en te nimmer. Willen ze meer vervoeren, wel, dan maken die indianen een vlot tussen twee kano's. Pioniers bezien indianen. Als die hier kunnen wonen, dan moeten wij dat helemaal kunnen, dus kom. Precies hier. In deze bocht van de Mississippi. Mis sis sip pi.

7

Zzzz, Ida slingert de fiets tussen twee handen en twee voeten en zit niet op het zadel, staat hoog op de trappers. Zzzz, ze zit op het zadel en laat de fiets balanceren tussen zitvlak en twee voeten, losse handen. Zzzz, is op bagagedrager gaan staan, reikt met handen naar stuur, lange boog van lichaam tussen bagagedrager en stuur. Zzzz, vouwt haar benen ineen, zit op het zadel en zit heel heel stil. Behalve de benen die trappen houdt ze alles heel stil, haar hele bovenlichaam, alleen benen die bewegen. Hele stille nietsige mens over de Moonwalk, 'Feel free to bike here,' had hij haar op de plattegrond aangewezen en hier gaat ze nu over de Moonwalk. Ze fietst in zijn woorden.

8

Nouvelle Orléans. Nouvelle Orléans. Nou velle. Nou velle, het woord tegen de l aan laten botsen. Nouvelle Orgggléan. Antonio vraagt het vannacht aan Ida, hoe ze deze plaatsnaam in Frankrijk

uitspreken en Ida zegt het in haar beste schoolfrans en hoe ze het in Holland dan zeggen, Njoew orleens. Orleens, orggléan en hoe zij het dan hier zeggen. Nw oo'lens en Ida vraagt hoe hij het in zijn eigen taal zegt en hij vraagt wat ze bedoelt: Spaans uit Mexico, indiaans van de Cherokees of Afrikaans van Madagascar? Goed, hij zal het zeggen in zijn mengtaal: Noe ee vo Orr lee aaaaaaaan en zo hangen er ineens vier talen boven zijn bed. Orr lee aaaaaaaan, mond tot brede spleet, wangen naar horizontaal alsof ze bijna de a niet naar buiten willen laten gaan. Noe ee va Orr lee aaaaan, eerst de wangen naar weerszijden wegtrekken en de klank die dán komt. Noe ee va Orr lee aaaaaaaan; trekken ze bij alle klanken eerst hun gezicht en komt dan de klank? Antonio is er niet meer om het te vragen. Je gaat door een klein stukje park en dan kom je op de North Front Street 'all the way to the Canál.'

9

Gebouwdoorgangen gunnen Ida een blik op wijd water. Stroomt het water langs de buik van de stad? Ligt de stad tegen de buik van het water? Zonder Mississippi geen Noe e va Orleaan. 'Noe e vo, noe e va? Vrouwelijk?

Ja, vrouwelijk.

'Hadden we beter niet kunnen komen?' heeft Ida hem gevraagd, vraagt Ida zich al de hele tocht af, vraagt Ida zich ook over zichzelf af. Vliegtuig landt in vreemd continent en Ida en Charles stappen uit en zetten fietsen in elkaar en berijden dit werelddeel. Maar goed, anno 1600. 'Kunnen we niet beter in Europa blijven?'

'What you want,' had Antonio geantwoord.

'Just say it yourself,' zegt Antonio vannacht.

Komen jullie niet, dan komen er wel anderen. Niets kan blijven bestaan als enclave, als enorme enclave met ruimte genoeg en eten genoeg. Geen volk blijft bestaan dat genoeg neemt met spreektaal en ritueeltaal en zwijgtaal. Geen volk blijft bestaan dat niets op schrift zet, niets vast legt. Het kan niet anders of daar komt iets vanuit de omringende wereld. Wat je wilt. Zijn jullie het niet, dan zijn de anderen het wel. Verdrijf maar naar slechte grond, stuur de Natchez, de Cherokees maar naar het onvruchtbare westen - zo arriveert mijn moeder trouwens in El Paso en gaat naar de missieschool; daar knipt ze haar haren af en draagt ze een jurk en leert ze voor onderwijze-

res; ze is blij achteraf, geluk bij ongeluk zegt zij - maar wat je de ander aandoet, dat doe je jezelf aan. Je stuurt een deel van jezelf naar het kale westen, zo denken wij. Haal maar slaven om voor je te werken en bombardeer indianen ook maar tot slaven en behandel ze maar als vee. Je behandelt een deel van jezelf als vee. Zo denken wij.'

'Weet je, mijn voorvaderen van vaders kant hebben deze riviermond ook ontdekt en ook zij zijn dit continent binnengevaren, kijk,' - en hij tekende op Ida's buik een cirkel vannacht - dit is de Golf van Mexico en rondom is land, hier Noord-Amerika, hier Mexico, hier Cuba, zie je, kom van water door land omringd en zo komen mijn voorvaderen gevaren, zo, langs de rand en dzzzzj, dzzzzj, dzzzzj, hier stuiten ze op de monding van de Mississippi, met kano's trekken ze het continent binnen en ze begroeten de volkeren die hier wonen en ze brengen hen beschilderde potten en schelpen heuvels en liederen en verhalen van Grote Zon.

Och, misschien waren ze ook wel uit op verovering, misschien was het toch niet alleen uitwisseling; Antonio's hand hing boven haar buik te denken.

10

Ik geloof dat hij mij terugstopt in mijn lichaam vannacht. Ik geloof dat al mijn organen binnen mijn huid zitten. Mijn spieren, ik geloof dat ik hun zwaarte voel. Ik geloof dat hij niets buiten mij zwevend heeft gelaten, geen flard, geen mist, geen gedachte. Ik geloof dat hij alles binnen mijn huid heeft gestopt. Ik geloof dat zijn vinger over mijn hele omtrek is gegaan. Ik geloof dat zijn vinger over de plek gaat en dat het daar barst en bloeit en wel eindeloos, keer op keer. Hoe kan hij weten dat daar iets zo geopends ligt als ik het zelf niet eens weet. Ik geloof dat ik tranen uit mijn ogen voel komen vanwege deze precieze mens en deze precieze plaats op de wijde wereld. Ik geloof dat ik mij schaam vanwege dit voortdurende los-gebarst daar beneden en dat ik de ogen sluit en dat er geluid uit mij komt, iets als snikken misschien want hij komt languit liggen en pakt mijn lichaam en schikt het, zodanig dat mijn hoofd tussen zijn armen terecht komt. Hij laat het daar stil liggen. Hij laat het daar liggen tot het uit zichzelf te voorschijn komt. Ik geloof dat mijn mond dan zin heeft gekregen om over zijn buik te dwalen, om zijn geslacht opnieuw tot leven te wekken. Ik geloof dat mijn buikspieren zich samentrekken om nog meer rondom zijn geslacht te zijn, om

mijzelf daar in de diepte te doen ontladen. Hij gaat uit mij en komt weer in mij; het innemen begint opnieuw en ik geloof dat mijn buik tot levend vlees wordt. Ik geloof dat ik niet schreeuw, ik geloof dat er geluid uit mij valt of dat het er net voor uit gaat of dat het samenvalt, ik weet het niet; het is zo dichtbij en zo zachtjes en zo bijna. Ik geloof dat we tussendoor tegen de kussens rusten. Hij in mij en onze hoofden op eigen kussens en onze lichamen ineengevouwen onder de sprei. Geloof ik.

11

Nee, zegt hij. We zijn niet te vernietigen. Een dode indiaan is een indiaan. Honderd dode indianen zijn honderd indianen. Duizend dode indianen zijn duizend indianen. Wij geloven niet in: weg, verdwenen. Nee.

‘You know what,’ veel veel eerder zijn wij ook gekomen. Wij komen de Mississippi opgevaren en we treffen hier welvarende nederzettingen aan, hele grote van 5000 mensen. Wij zitten met hen en wij leren hen onze liederen en we leren hen onze schildermotieven. ‘You know what,’ Nueva Orleans is een kruispunt en daarom houd ik van deze stad. Indianen in oude tijden gaan in en uit. Fransen komen in en uit, Spanjaarden, Engelsen. Afrikanen komen in, pioniers komen in; grondstoffen uit heel het noordelijke continent komen de Mississippi afgevaren en vertrekken vanaf hier; huiden, katoen, lood.

Sorry dat ik het zo zeg, maar de geschiedenis hier begint niet met de komst van jullie. Er was al veel eerder uitwisseling. Mijn afstudeerproject gaat hierover: het traceren van indianenroutes via de Mississippi het noordelijke land in, door middel van het optekenen van liederen. Vreemde gewaarwording om hier liedfragmenten van Grote Zon te horen die ik van mijn vader ken.

‘You know,’ zegt hij verder vannacht. Als de Fransen hier komen denken ze: wat een achterlijk volk. Die kunnen niet eens schrijven. Nee, ze kunnen niet schrijven dus ik vraag hen naar de liederen en ik teken ze op en ik speel ze en ik zing ze, ‘pfff, stt, hush, too much talk.’

‘So you quit mathematics and than?’

‘Started musicology.’

12

De rivier is gevangen tussen twee gebouwen als Ida naar links kijkt. Het water weerkaatst een lucht van verroest ijzer die de zon aankondigt. Hij moet nog boven de horizon komen. Hoe zagen haar wangen er uit toen het nog donker was? Toen ze net opgestaan was? Ze moest zich nog douchen, ze keek in Antonio's spiegel. Door de huid schemerde rood en de ogen stonden als die van een kind dat uit bed komt. Uit ver heen. Boven de gebouwen begint hetzelfde roest als wat op het water ligt. Hoge kantoren nemen de plaats in van lucht en wie op dit tijdstip over het trottoir gaan, hebben onberispelijk toilet gemaakt en omklemmen dunne leren tassen en laten zich opslokken door zo'n hoog gebouw. Ida is een wildvreemde die hier plaats inneemt. Ze is niet op deze gebouwen gekleed. Per ongeluk is ze hier verzeild geraakt. In de morgen voor de spiegel waren haar wangen rood. Uit welke bedden komen deze mantelpakvrouwen, wat zagen zij allemaal in hun toiletspiegels? Weer komt de rivier te voorschijn, verroest ijzer dat glimt als het gepolijste gebouw waar Ida langsfietst. Rozig gezicht beweegt over gemarmerde muur.

13

Zo breed is de rivier dat stromingen elkaar effenen; wat sneller gaat wordt opgenomen door omringende banen water; wat langzaam gaat wordt op sleeptouw genomen door naastliggend water zodat, nu Ida goed kijkt, het een huid lijkt met bewegende spierbundels. Er valt op trappers te staan en er vallen ellebogen te rechten. Er valt op een fiets te staan, het lichaam gestrekt, het stuur onder zich aan het eind van de armen. Er valt thuis te zijn in een wildvreemd continent maar niet vooraleer men slaapt met één van haar bewoners.

14

Maar bladstil dan, is het er wel bladstil?
En licht? Is het al helemaal licht geworden?

Ja, zo plotseling als 's avonds het donker invalt, zo plotseling is het 's morgens licht. Acht uur. Lichte wereld. Licht rondom de gebouwen, licht vanaf het asfalt, licht in de verte, licht in de lucht. En de Mississippi dan, is die bevaren of ligt die daar maar?

De Mississippi ligt daar maar. Het is niet druk zoals in oude tijden en voor de pleziervaart is het nog te vroeg.

Condoom vannacht?

Vanzelfsprekend. Ze liggen op het plankje, geruste Ida, niet dat-ook-nog-eens-in-de-gaten-hoeven-te-houden.

En roestkleur op water?

Nog steeds roestkleur op water. Vervagend, maar nog steeds. Ida is pas ter hoogte van de Bienville Street en zoveel later is het nog niet in de tijd.

Is ze dan niet al hoog en breed bij het Guest House?

Nee. Al met al zijn er nog geen vijftien minuten verstreken, sinds ze Antonio's appartement verliet.

En Charles dan, is ze niet schuld bewust?

Nee, zonder haar had hij deze reis niet ondernomen en zonder hem had Ida deze reis niet ondernomen. Nee. Niet schuld bewust. Afspraak: wij nemen dezelfde route. Dat is alles.

Maar deze gebouwen dan en die slingerrivier en dit parallelle asfalt en zichzelf op twee wielen in een richting en uit een richting en deze balkons dan met gerbera's en gardenia's en gingko's en deze haastige werknemers en werkneemsters met aktetassen, akte tassen, tassen met aktes, maar vooral zichzelf, Ida, precies hier, wát is dit? Zo volstrekt toevallig, zo volstrekt toevallige mens uit dieren geëvolueerd, zo volstrekt toevallige speciale onderkomens voor bewoning en voor verblijf overdag en zo volstrekt toevallig verharde doorgangspaden waarover vervolgens iedereen gaat - Ida nu op de fiets, frame met zadel en trappers en wielen - hoe in godsnaam kan een mens met zoveel toevalligheden leven alsof dit gefiets hier in dit French Quarter precies het juiste is wat haar nu te doen staat?

Inderdaad, hoe bestaat het.

Omdijkt, doorsneden met kanalen, netwerk van buizen ondergronds maar waarom is zijn accordeonmuziek er niet meer en waarom is Ida niet meer in zijn armen? Ze rilt. Het is zo fris als een augustusmorgen in haar eigen land zou kunnen zijn en even is haar huid te doorlatend, maar het volgende ogenblik omsluit hij haar weer. Evenwel is de kiem van verlorenheid gezaaid, van verbrokkeld te zijn.

Ida kijkt om zich heen en ziet de rivier, binnenbocht, buitenbocht, waar zet het meeste zand zich af? Water stroomt meest in buitenbocht, minst in binnenbocht? Meeste tijd om in binnenbocht af te zetten? Dus hier was de oever het hoogst? Hier waar Nueva Orlean begonnen is.

‘Crescent City. You know what crescent is?’ Antonio tekende een sikkkel op Ida’s rug. ‘Moon. You know where this water begins? It begins all the way up there in Missouri. You know like what it begins? It begins like nothing, like a few drops swelling up from the ground.’

Roest is vertrokken uit de hemel. Wat blijft is een lucht van de morgen. Een verlegen lucht. Blank nog, onge vuld nog, tintelend van onverwarmdheid nog. De Mississippi weerkaatst het grijs. Niets opvallends dan glinsterende golfjes en ineens weet Ida weer hoever de nacht draagt. Tot hier. Grote kalmheid. Alsof ze statisch beweegt. Alsof alle cellen door elkaar gerammeld zijn en nu weer op hun plaats. Zo’n bijeengekomen toeval dat niets meer toevallig is. Alles een eigen plaats heeft. Zijzelf en de hele rest. Buiten haar om.

16

Of is ze hem tegengevallen, dat hij geen adres hoeft?

Niet dat de Mississippi hard stroomt, niet dat de rivier afsnelt op de eeuwige poel, niet dat ze nu haastig en ongeduldig de bocht door scheurt. Nee, om nu te zeggen dat het water op haar bevrijding afstormt, nee. Het ribbelt wat, het rimpelt wat, het ligt daar loodgrijs de lucht te weerspiegelen. Het laat zich in alle breedte zien, het laat zich in alle glans zien, het laat zich in alle murmelende beweeglijkheid zien of ziet een rivier zelf? Drinkt de Mississippi de aanblik van deze laatste stad in alvorens zich als tenen uit te spreiden, in stromen uiteen te dwarrelen, zich alvast los te maken van naburig water, de monding te verzadigen en daar te dralen en deeltjes nog af te zetten, eindeloos te treuzelen en tenslotte de Golf in te siepelen. Of gaat dat met breed gekletter? Geen idee heeft Ida en hiernaast lijkt het nog niet op aanstaand gekletter. Waarschijnlijk is overigens dat

dit water van geen einde weet. Dat het niets weet van de Golf veertig kilometer verderop. Of, stel dat het bewustzijn zou hebben van gestroom en gesplits en uitgemond, het zou haar niet deren, noch geruststellen. De Mississippi heeft het mensenstadium voor noch achter zich, Ida kan hier met haar pet niet bij. Onmenselijk dralend spiegelend water.

Of zou ze hem tegengevallen zijn, dat hij daarom geen adres wilde?

17

Laat maar. Laat het bananenblad maar breed wind vangen die er niet is, laat maar. Laat de sterren maar in het licht verdwenen zijn. Laat de Mississippi maar golven in twee soorten, in de kleine alom tegenwoordigen en in de grote onderstroom, laat maar. Laat over die vierkante trottoirblokken maar hakjes klikken, waarbij Ida denkt: waar gaan die naar toe? Laat maar. Natuurlijk naar het werk, laat maar. Kwetterend gespreeuwte staat op rugleuning stenen bank, laat maar. Antonio op gebroken wit laken in de nacht, laat daar maar. Antonio's rechterhand waarin het accordeon rust, laat maar. Holte van zijn hand waar het instrument in rust, waarmee hij het tot bewegen maant maar zo teder, zo zeker, laat maar. En laat dat luchtruim van het accordeon maar uiteen en ineen gaan met X-en en Y-en en V-en en M-en, laat maar. Het instrument gaat mee met zijn hand, het komt terecht in zijn hand, laat maar. Soms rekt hij het uit zo lang als kan en toont het hen, laat maar. En laat Antonio daar maar staan op rode gypsen met witte bies en witte zool en witte veters, laat maar. Andere bandleden in wit overhemd en hij, bandleider, in uitgelubberd T-shirt, laat maar. En hoeveel krullen heeft hij en of hij die ooit kamt? Vanmorgen? Niet gezien, maar laat maar. En die naast hem op de melkwitte matras lag en sliep en nu hier fietst? Laat maar. Of neem fietswielen die zo precies gelijk draaien, laat maar. En volgt ze nu de bocht van de Mississippi en is die dan zo bijna onmerkbaar? Laat maar. En heeft ze een lange schaduw nu de gebouwen doorgang bieden aan zon en tot hoever reikt die schaduw? En nu dan, nu ze met losse handen fietst en de armen de lucht in strekt?

18

Het gezicht van de man die speelt. De man die speelt staat op het podium en zij zit in de hoek achterin het café. Zij ziet dat zijn gezicht onbewogen is wat betreft hen, publiek. 's Avonds op het balkon is ze dichtbij het gezicht van de man die speelt. Ze ziet hoe zijn gezicht sluit. Van het ene op het andere moment. Vanaf dat hij de harmonica uiteen trekt. Hoe zijn gezicht wordt tot een masker. Hij is ergens waar hij haar niet ziet, zij bestaat niet. Hij en zijn harmonica zijn een afgesloten cirkel. Uit zijn ogen geeft hij evenmin iets weg. Ze staan uitdrukingsloos. Zij, armzalige Ida, zij wil zijn blik vangen. Ze zit daar op het balkon en het houdt haar bezig, dat hij haar niet meer ziet.

Ineens dringt zijn gespeel weer door en houdt niets haar verder bezig.

Als het lied uit is kijkt hij naar haar, glimlacht.

19

Maar is ze nog in zijn hart? Of is ze niet meer in zijn hart? Denkt ze dat ze nog in zijn hart is? Zal ze heel snel terugfietsen dwars door dit French Quarter, whoep regelrecht naar de Royal en die helemaal afracen en dan om de hoek bij de Barracks en dan bij hem aanbellen en dat hij dan opendoet en hoe hij dan kijkt?

Denkt ze soms dat hij haar vergeten is? En zij hem dan? Denkt ze aan hem? Denkt ze aan hem om hemzelf? Denkt ze aan hem voor zichzelf? Wat als hij niet meer aan haar denkt? Kan ze alleen maar in orde zijn als ze nog in zijn hart is? Is hij alleen maar in orde als hij nog in haar hart is? En andersom dan? Moet ze in zijn hart zijn en hij in het hare? Moet ze denken of ze wel in zijn hart is? Denkt hij of hij wel in haar hart is? Vast niet. Hij slingert haar zijn huis uit, hij wil geen adres, hij geeft haar niets mee. Schaamteloos slingert hij haar uit zijn bestaan, rekt niets, pretendeert niets, kijkt haar niet na. Schaamteloos.

Of bedoelt hij misschien ergens wellicht zoiets als: jij vrouw, op jezelf staand wezen, apart wezen, wezen los-van-mij. Is dit zelfs geen vraag voor hem? Denkt hij haar zozeer binnen haarzelf als zij hem in zichzelf? Schaamteloos slingert hij haar uit zijn bestaan. Bestaat het dat ze zozeer zelf bestaat?

20

Een seconde is Ida zo licht als een veertje. Hij slingert haar weg dús hij ziet haar als op zichzelf staand wezen. Vanzelfsprekend deeltje van wereld zoals ze hier door de Decatur Street gaat. Een ogenblik zo opgenomen, dat dit verhaal du moment zou kunnen eindigen. Niets meer te vertellen, geen weerstand meer, geen gewring, geen gewrik. Ida is een moment uitzinnig van onaantastbaarheid. Ze bestaat, los van alles. Los van Antonio die haar het huis uit slingert.

21

Zij fietst met losse handen. Kaarsrecht over de weg. Zo thuis is Ida op de fiets die ze stuurt met haar onderlichaam. Bovenlichaam als windvaan. Armen vrij en handen om haren bijeen te vegen en er een elastiekje om te doen. De minste beweging van haar fiets vangt ze op met haar heup. Waar haar romp in tweeën splitst zit ze op het zadel. Waar de wielen een beweging naar links of rechts maken registreert ze dit en geeft tegendruk. Of ze geeft nog een zetje extra naar andere kant en corrigeert. Soort gejongleer op de fiets daar in de North Front Street, soort kronkelslang met ledematen die fiets rechtop houdt terwijl ze de haren bijeenbindt om zijn geur langer bij zich te houden.

Maar nu dan? Bijengebonden, maar hoe moet ze nu bij de haren? Ze kan geen lok voor haar neus brengen. Alles zit bijengebonden om op den lange duur tenminste nog iets van hem te hebben, maar nu dan? Lokken zitten daar opgepakt. Vermengt geur zich nu? Vermindert? Versterkt? Strakke haren geven geen onbekommerde doorgang meer. Geen vrije nestelplaats. Geen onbekommerde aangehechte geur, nee. In strakke vorm gedrongen geur opdat, opdat? In één handbeweging trekt Ida het elastiekje weg.

22

Ida vindt zich het toppunt van illustratie van bezige mens. Kan het een keer zonder bezorgdheid asjeblijft? Kan ze iets van zich afschudden graag? Moet de bewaarzucht onmiddellijk toeslaan als

ze nog geen uur bij hem weg is? Grrr. Wát moet er eigenlijk gebeuren voordat ze nooit meer bezorgd is? Door welke flessenhalzen moet ze allemaal nog voordat ze in een wijdse ruimte is? Wat is het verschil tussen bezorgd, niet bezorgd?

Ze probeert het uit. Ze wringt haar gezicht ineen, tandeknarst en laat dan los, laat gegrom ontsnappen. Ze vouwt zich in elkaar zo van: ik zie niks en ik ben niks en ik kan niks, omarm me asjeblijft en dan zit ze rechtop, laat schouders losjes staan, laat armen daar zonder spiergestrek beginnen, zet nek iets achteruit. Hier ben ik. Zo steekt ze de Iberville over.

23

Ida stapt het hotel binnen. De stadsdrukke is op slag buitengesloten. Er hangt geen schilderijtje langs de trap. Nog geen toeristen-oog-behagend landschapje. Geen Indiase god in bonte kleuren, niets. Dit hotel is het domein van Sharesh, een andere wereld binnen vier muren. Je gaat vanzelf zachtjes de trap op, zodat Charles Ida daar onverwachts in de deuropening ziet. Zijn blik is zowel opgelucht als nukkig en narrig, waarom kan zij, Ida, godverdomme zomaar onbekommerd een levend mens ontmoeten en waarom komt er niemand op hém af? Hoe dan ook, thee van beneden hoeft hij niet; het is de hoogste tijd om naar buiten te gaan. Het is alsof Ida eigenlijk al te laat is, alsof hij nu aan zet is. Geen nood, Ida is gedoucht en gekleed en gekamd en ze heeft ontbeten. Evenwel kan ze niet nalaten zout op de wonde te strooien: ‘Antonio raadt ons bij de Jackson Street de pont te nemen naar de andere kant, daar de River Road te nemen en dan komen we vanzelf weer op de 90.’

Ja, had Charles ook al gedacht. Ida vouwt de kaart op en schuift deze bovenin het stuurtasje. Ze tilt de fietstassen op en loopt voorzichtig de trap af. Charles’ noppenschoenen pijnigen de treden.

24

Onder het toezieende oog van de Indiër tilt Ida haar fietstas over de bagagedrager. Ze maakt de twee gespen achter vast. Dan de dwarse voor en dan de twee onderaan. Ze sjort de fietstas naar voren, blindelings zou ze de zijgespen kunnen vinden.

Ida betaalt de rekening en snuift de geur van jasmijn op. Doorweekte witte bloemen drijven in het theekopje. Wat een Indiër in godsnaam hier in New Orleans doet? Hoe hij hier verzeild is geraakt? De vraag ligt haar voor in de mond, maar ze stelt hem niet en als ze haar fiets over de drempel duwt en omkijkt, zit Sharesh weer op zijn stoel met zijn thee. Zijn andere hand heft hij op naar Ida.

25

Hoog op de stengel staat een gele schermbloem. Hij lijkt in het niets te staan, maar wordt door een steel gedragen; hoe kan dat, zo'n stengel? Hoe bestaat het dat hij niet neervalt als een veter, als een papieren fluitje waar niemand meer in blaast? Hoe bestaat het? Stengel njeêêêeng, zakt niet ter aarde; hoe kan een uit het niets opgebouwde steel daar zo stevig staan? Grijpen de cellen ineen of wie of wat houdt hen opgeblazen?

En lucht dan? Hoe kan de lucht van vanmorgen klinken als wind? Cirkelt het samen? Stroomt het samen? Botst het tegen elkaar tot geluid? En Charles dan? Nee, Ida zegt niets, ze houdt zich niet met Charles bezig al is ze geneigd zijn nukkige gezicht ter sprake te brengen. Evenwel dént ze over hem: hoe komt hij zo nors, hoe komt het dat hij zich niet mengt in de stad, welk tussengebaar maakt hij niet dat zij wel maakt? Ineens verwerpt ze dit gedenk van haar. Laat hij zijn wie hij is, wie dan ook, waarom dan ook, hoe dan ook. Nee, anders gezegd, teveel eer voor haar gedenk; wie hij is blijft hij toch wel, welke vragen ze hem ook stelt. Zij, zichzelf, zij brengt de tijd door met denken, ze brengt tijd terug tot denken, ze perkt de tijd in met denken, ze verdoet de tijd. Ze vertrekt uit haar veelvormige warmbloedige doorstroomde organen en spieren en aders en cellen en huid. Hoe zou dit denken haar een zwaarte kunnen geven als haar lichaam? Denken trekt denken aan, geuite gedachte zuigt nieuwe gedachte aan, bodemloze put, onuitputtelijk gedenk, grrr.

Fijngeaderde in-rose chinese rozen aan struik. Zo trage bloei, zo onopgejaagd nu het winter is.

Of er palmbomen groeien in dit klimaat op deze westerlengte en op deze noorderbreedte?
 Er groeien palmbomen in de Jackson Street, waar de stad ruim ademhaalt, waar de huizen niet meer aaneengesloten staan zoals in het French Quarter. Stoeptegels maken plaats voor stam, bomen groeien de lucht in. Immense ingesneden bladeren hangen omlaag. Kokospalm? Dadelpalm? Of is dit een bananenboom? Wat is eigenlijk het verschil?

‘Wat is dat daar? Palm? Bananenboom? Die groeit toch ook zo?’ Ida laat het stuur los en geeft de buigingen aan vanuit de top naar alle kanten.

‘Ik denk een palmboom. Eigenlijk ook geen idee,’ zegt Charles. Ida houdt in en fietst weer achter. Hij die met zijn accordeon staat, draagt rode gypen en stileert de lucht met zijn instrument. Zij, Ida, huivert in de hoek van het café als hij toon laat wegsterven. En vannacht, al slaapt hij, al streelt hij niet meer, al ligt ze stil naast hem, al is er maar enkel hoekig geraak van lichamen ter hoogte van heupen; ook dan zindert het uit zijn lichaam. Loodrecht getril vanaf zijn huid.

Boom na boom na boom hier in de Jackson Street doorstaat de nacht alleen; komen te voorschijn als het duister zich opheft. Staan daar vervolgens ook weer ongezien, maar lijken zich daar niets van aan te trekken. Ida ziet ze aan zich voorbijgaan.

‘Rode gypen?’ vroeg ze Antonio gisteravond.

‘Ja, rood. Geen andere in mijn maat. Jouw sandalen blauw?’

‘Ja, blauw. Heb ik zo geverfd. Ze waren bruin.’

Huizen uit grond naar omhoog. Gazons. Huis na huis met gazons omzoomd. Garden District. Welvarend nieuw werelddeel. Gebogen gordijnen en veranda’s met schommels, onderkomens voor de mens.

Alleen: waar hoort zij zelf? Bij wie? Op welke plaats? Zij die beweegt op de fiets?

‘Hier heb je mijn adres.’

‘Nee, hoeft niet,’ zei hij.

Acht hij haar aansprakelijk voor zichzelf? Acht hij haar daartoe in staat? Vanzelfsprekend? Is zij voor hem net zo'n geheel persoon als hij dat voor haar is? Dit binnenshuidse, bedoelde hij, kan alleen? Of althans: niet zijn zorg. Bedoelde hij: centrum van leven zichzelf? Fiets maar, fiets maar niet, je plaats is waar je bent, dit lichaam van jou waar het maar gaat? Bedoelde hij dat? In de verte klinkt de hoorn van de pont.

28

Zwevende wolkjes aan strakblauwe lucht. Open. Doorzichtig. Met onzichtbare sterren. Evenwel: sterren. Kolossen van licht. Eeuwen geleden licht. Schijnsel raakt ons? Hier? Onzichtbaar schijnsel?

Ida en Charles fietsen de pont af, draaien de River Road op. Sterren of geen sterren daarboven, in de verte ziet Ida een doughnut stalletje.

'Heb jij al ontbeten?'

'Ja. En jij?' vraagt Charles.

'Ook al, maar wat dan nog? Koffie en doughnut?' Iemand moet het voorstellen. Iemand van hen tweeën die niet voor elkaar onder willen doen in doorzettingsvermogen en kracht.

'We zijn eigenlijk pas net onderweg,' zegt Charles.

'Eigenlijk,' zei hij, maar hij remt al af en stuurt naar de overkant.

29

De cellen wonen op hun plaats. Ida's lichaam eindigt bij de vingers waar die de doughnut vasthouden. Chocola smelt tegen huid, maar versmelt niet, kan worden afgelikt.

Charles' gezicht heeft deze morgen grappige wangbovenkanten en met zijn trainingspak en noppenschoenen lijkt hij op een trol die hier uit Noorse bossen is neergestreken. Tita tovenaar. Hollandse hippie. Iemand met eigen gedachten die uit een eigen binnenste voortvloeien, wát ziet hij nu eigenlijk? Vragen? Nee, niets vragen.

Urenlang zou Ida hier kunnen zitten op deze stenen bank, plaats innemen van studentes met onberispelijk uiterlijk die ook doughnuts hebben gekocht, maar niet meer op de bank passen; never mind, zij zullen ze meenemen en op het grasveld gaan zitten dat zich rondom de universiteitsgebouwen uitstrekt.

Ida zou hier een eeuwigheid kunnen blijven. Ze zou op kunnen stappen. Preciezer gezegd: de hele wereld kan barsten, iedereen kan hoog of laag springen, trekken en rukken, verleiden. Never mind. Hier zit ze. Schouders los. Heupen los.

‘We stappen weer op?’

Charles pakt zijn stuurtasje en komt overeind en loopt naar zijn fiets. Ida blijft zitten tot hij het tasje heeft vastgegespt en opstapt en de weg opdraait. Dan schiet ze overeind en sprint op haar fiets af en vindt Charles ineens heel aardig: in zijn trainingspak, één met de fiets waar hij zich overbuigt. Wat een contrast met deze opgemaakte Amerikaantjes. Charles met wie zij niets heeft. Dan samen te gaan. Ida remt af om zachtjes de stoep af te bonken. Op de weg zet ze vaart tot ze vlakbij hem is. Daar blijft ze fietsen.

30

Er is een lucht zo licht. Er is een zon die nog achter de huizen is. Er is een zon die Ida nog niet recht aan kan kijken. Er zijn wel de kleuren die de zon aanricht: rodere baksteen, witter blinkend hout, doorzichtiger boomblad. Er is getintel van lucht door de zon aangericht. Warm kan het nog niet zijn om tien uur half januari. Wel: neigend naar warm. Fris gebots van deeltjes lucht tegen Ida's gezicht, tegen haar handen. Ze wil er meer van, ritst trainingsjack open, fietst een kort moment met losse handen en uit is haar jack, hangt over het stuur. Meer gehuiver dan behaaglijke overgave. Bijna te koud. Eigenzinnig stelt Ida's lichaam zich te weer. Het wil partij zijn voor dit geprik van lucht.

Evengoed droomt het van vannacht. Van daar op de matras en dat het nog donker is. Ogen dicht. Gezinder van zijn lichaam dat tegen haar rug ligt; ook wat niet bedekt is, wordt trilling van zijn lichaam gewaar. Voor de duur van de zonnebaan langs de onderkant van de aarde. Geen zon stopt,

geen zon staat stil teneinde de nacht eeuwig te laten duren. Zonnebaan voltrekt zich, nóg is Ida in duistere omarming. Ochtendschemer, tijd om op te staan. Verdomde zon, waarom mag dit lichaam niet eeuwig blijven liggen?

Antonio zegt: ‘Nee, ik hoef geen adres,’ en hij duwt haar met fiets en al het huis uit. Nee, geen adres maar wel tederste kom van zijn hand waarin Ida’s gezicht is, tezelfdertijd, op één en hetzelfde moment.

31

Struik met gele trompetbloemetjes, hoe wasachtig, hoe bijna geconserveerde bloei, hoe bijna eeuwige bloei bij deze lage witte weinige zon. Gele bloemen zo on-opgebruikend, zo met weinig toe kunnend. Zo stil, zo onaangedaan, zo gele bloei, zo mondjesmaat, zo muizenbeetjes, zo minuscuul, zo niets verliezends, zo koel, zo geel, zo gebeeldhouwd, zo trage bloedsomloop van gele bloemetjes in winter.

32

Toch zou ze er een moord voor doen. Al bijna laat de stad haar los, in de verte ziet Ida de achterkant van het bord al: New Orleans, elev , pop. Ze zou een moord doen om Antonio nog één keer te zien, om het accordeon nog een keer te horen; de toonaarden van zijn stem. Ze zou het in haar hoofd prenten, ze zou niet zo lichtvaardig luisteren, ze zou het nazingen in zichzelf, ze zou het nazeggen.

Nog een minuut en de stad smijt haar op de vlakke, in de woestenij van plassen, hoe kan het anders, below sealevel. En hij heeft die andere liederen niet eens voor haar vertaald; het eerste heeft hij vertaald, a malaso, de bandiet, a ma la so, aaa maait laaav you, stilte en toen wilde hij het tweede lied gaan uitleggen, hij begon en toen slikte hij zijn woorden in, hij stokte, iets had hem de zinloosheid ingefluisterd, hij zat daar en keek. Laatste huizen van New Orleans, loodsen nog, cafe-taria, weer loodsen, kale vlakten met de bekende borden ‘Litter prohibited, State of Louisiana.’

Goed, rustig nadenken, wat kan ze zich nog van dit lied herinneren? A wa nen a wa nen wa yan sa..... wiegeliel, zei hij niet zoiets? Heen en weer beweeg lied, simpele uiteinden waartussen hij improviseerde? A wa nen a wa nen wa yan was sa mh mh mh mh a wa nen a wa nen. 'Litter prohibited. Punishment up to 5.000 dollar.' Lege vlakke nu. Geen loodsen meer, geen hutjes. Koepel van lucht. Zonnevlakte uit goud en zilver. Centrum van uitdijende stralen aan toegeknepen ogen. Bewegend geschitter daar omheen aan half open ogen. Stille heldere winterlucht aan open ogen. Winterlucht, uit zonnestof geweven. In de verte Charles, trappende benen in trainingsbroek gehuld. Polyester? Nylon? Schuurt langs zijn knieën? Of beweegt juist mee, zo licht als een veertje?

Deel vijf

Onderweg door de boeken.

(voor wie nog zin heeft)

WANDELENDE MISSISSIPPI

Mississippi is de Amerikaanse verbastering van Mesipi oftewel Grote Rivier (Ojibway indianen)

Of komt het van de Chippewa indianen, die zeggen: Meschasiipi, Grote Rivier?

De verbastering had ook kunnen luiden: Namasissippi van Namaesi Sipu, Vis Rivier (Lenape indianen)

Amerikaanse kinderen leren de juiste schrijfwijze van deze rivier door alle letters heel snel op te dreunen: Em-aai-es-es-aai-es-es-aai-pie-pie-aai.

De rivier heeft een lengte van 6415 km, aldus de Mississippi River Commission.

Dit getal is een momentopname, aangezien de stroom haar bedding voortdurend verandert.

Geograven zien de rivier als deel van een stroomsysteem, waartoe zijrivieren als de Ohio, Arkansas, Missouri behoren. Totaal oppervlak ter grootte van heel Europa.

De bron van de Mississippi is het Itasca-meer, Minnesota.

Haar monding is de Mississippi-delta aan de Golf van Mexico.

Miljoenen jaren eerder mondt de Mississippi ergens anders uit: in de Stille Oceaan.

De vorming van de Rocky Mountains blokkeert de doorgang voor de Mississippi en deze vindt een nieuwe bedding naar noordelijke richting, tot dichtbij de grens met Canada.

1 Miljoen jaar geleden begint er een ijstijd: de ijskap van de Noordpool breidt zich uit over Amerika tot aan de Golf van Mexico in het zuiden en het dal van Ohio in het oosten.

Smeltend ijs vanaf 10.000 jaar geleden laat puin en steen en zand achter in rivierdalen. Weer moet de Mississippi een nieuwe weg zoeken.

Met haar nieuwe loop doorsnijdt de Mississippi Amerika van het noorden naar het zuiden. Dit is de loop die wij heden ten dage kennen.

WANDELENDE INDIANEN

Tijdens de verschillende ijstijden - vanaf 14.000 jaar geleden - zijn Noordoost-Azië en Amerika verbonden door een bevroren Beringstraat. Jagers uit Siberië trekken Alaska binnen.

De jagers zwermen vanaf Alaska uit over het nieuwe werelddeel. Zij worden de oorspronkelijke bewoners van Amerika: Natives, Native Americans.

Dit was tot tien jaar geleden de algemeen aanvaarde theorie over de eerste bewoners van Amerika. Momenteel zijn er wetenschappers die zeggen dat zich 15.000, 20.000 of zelfs 30.000 jaar geleden al mensen in Amerika bevonden.

Naast de Beringstraat-landtheorie is er een 'kustroutetheorie' volgens welke mensen uit Azië per boot op de westkust arriveerden. De 'Atlantische maritieme route' zegt dat de eerste mensen per boot uit Europa arriveerden.

Het skelet van de 9500 jaar oude Man van Kennewick heeft een discussie ontketend of de eerste Amerikaan wel een indiaan was. De schedel zou meer lijken op die van de ainu's, die vroeger langs de kust van Azië zwierven en nu alleen nog in Noord-Japan wonen.

Eersten of niet: gedurende 13500 jaar bewonen indianen het Amerikaanse continent met zijn enorme verscheidenheid van terrein en klimaat.

Met een grote sprong in tijd gaan we naar de Mississippidelta, anno het begin van onze jaartelling. Langs de rivier - evenals in het hele zuidoosten - wonen welvarende stammen: vis en water in overvloed, bossen om noten en vruchten te verzamelen, rotbestendige cipresstammen voor kano's. Ciprestakken en schelpen dienen als basis voor huizen en wegen.

In de voorstelling van de zuidoostelijke indianen is de wereld een eiland in het water, opgehangen aan vier touwen, die de vier hemelrichtingen aangeven.

Boven de aardschijf bevinden zich de godheden Zon en Maan. De sfeer boven de aarde is er één van orde en reinheid. De adelaar is haar symbool.

Onder het aardoppervlak heerst wanorde. Daar wonen de geesten en de slang Uktena met haar klauwen. Bronnen gelden als toegang tot de onderwereld.

De indianen werpen heuvels en terpen op evenals immense aardconstructies in de vorm van een slang, een adelaar.

Waarvoor? Om doden in te begraven, om tempels op te bouwen, om?????

Van 'jagers/verzamelaars' veranderen de indianen langs de Mississippi geleidelijk naar 'gesettelden.'

Dit settelen wordt mogelijk door de 'uitvinding' van landbouw: het zaaien en oogsten van zonnepitten, bonen, pompoenen en maïs rondom vaste nederzettingen.

Azteekse handelaren en genezers - 'pochtecas' - zijn de mogelijke 'importeurs' van bovengenoemde cultuurgewassen.

Wellicht leggen de pochtecas ook de kiem voor wat wordt genoemd de 'Mississippi Cultuur,' die haar bloeitijd bereikt tussen 1200 en 1600 na Chr.

Kenmerkend voor de Mississippi Cultuur zijn piramidevormige heuvels met tempels op een vlakke top, waarin de Grote Zon vereerd wordt als jonge broer van de echte zon. In de tempel brandt eeuwig een vlam.

De Grote Zon is de absolute heerser. Als hij eet, mag alleen zijn vrouw mee eten. Hij wordt in een draagstoel vervoerd of loopt over matten, opdat de grond zijn voeten niet ontwijdt. Als hij sterft worden zijn vrouw en dienaren - na verdoving - gewurgd.

In de Grote Zon wordt de zon vereerd als brenger van warmte, licht en leven.

De Grote Zon is de verdeler van de gemeenschappelijke voedselvoorraden.

Blijkens Franse schilderijen van de Natchez - bewoners van de benedenloop van de Mississippi - is bij hen anno 1700 de Grote Zon niet meer absoluut heerser. Er zijn wachters, dienaars, onderpriesters, die ook een rol in de voedselverdeling hebben. Men zou kunnen zeggen: het begin van een 'staatkundige macht.'

De Mississippi Cultuur breidt zich honderden kilometers uit. Het gaat om vruchtbare woonplekken. De oorspronkelijke bewoners worden weggejaagd naar randgebieden.

Het lukt de indianen van de Mississippi Cultuur niet om het grondgebied te vergroten tot het hele zuidoosten van Amerika. Slagen ze er niet in om tot hogere gewasopbrengsten te komen en daar-

mee een grotere bevolkingsgroei mogelijk te maken? Was hen dat wel gelukt, zou dan hun cultuur de ontwikkelingssprong naar schrift gemaakt hebben? Hoe zou dan de aanstaande confrontatie met de Europese kolonisten verlopen zijn?

BINNENWANDELLENDE EUROPEANEN

Spanje en Italië 'ontdekken' Amerika - en zo krijgen continent en bewoners een naam. 'Indiaan,' komt van Indië, het land dat Columbus denkt te hebben bereikt als hij op 12-10-1492 op de Bahama's landt. Amerika heet achteraf naar de Italiaanse ontdekkingsreiziger Amerigo Vespucci (1454-1512), die ontdekt, dat hij niet in Azië landt, maar in een nieuw werelddeel. Engeland trekt het noordoosten binnen, Frankrijk heeft de Mississippi als ingang.

Op een oude Spaanse kaart uit 1513 staat de rivier al afgebeeld. Haar naam is: Rio Grande. Ook noemt men haar: 'Rio Escondido.' 'Verborgene rivier.'

De Franse ontdekkingsreiziger René Robert Cavalier, Sieur de la Salle trekt in 1682 stroomafwaarts langs de Mississippi en treft daar aan de benedenloop de Natchez aan: 'de grootste, sterkste en meest trotse stam.'

La Salle beseft het strategisch belang van de vaarweg en verklaart het Mississippidal tot Frans gebied. Hij noemt het Louisiana, naar koning Lodewijk XIV.

In 1684 stuurt de koning een expeditie om het gebied militair veilig te stellen. La Salle zeilt te ver naar het westen en komt in Texas terecht. Hij gaat terug en zoekt de monding van de Mississippi tevergeefs.

In 1698 stuurt de Franse regering Pierre le Moyne, Sieur d'Iberville met vier schepen op weg vanaf Brest. In 1699 landen de Fransen in Mobile Bay. De indianen wijzen hen de weg naar de Mississippi.

In kleine bootjes zoeken de Fransen de ingang van de rivier. Als ze die vinden, schuilgaand tussen grillige, modderige boomwortels, heffen ze het 'Te Deum' aan. Het is 2 maart 1699.

De volgende dag varen ze stroomopwaarts. Ze ontmoeten de Houma, de Bayagoula en de Mongoulacha stammen en op vrijdag 6 maart 1699 arriveren ze op de plek van het huidige New Orleans. Ze slachten een buffel en zetten een kruis rechtop.

Langs de Golfkust en langs de Mississippi komt een keten van militaire posten. Het gaat de Fransen om de pelshandel, niet om bezetting.

Zo arriveren in 1705 vijftienduizend huiden van beren en herten in Frankrijk, geruild met indianen voor wapens en brandewijn. Geld wordt door de indianen omschreven als 'Franse slang.'

Waarom komt er geen fort aan de mond van de Mississippi?

Het is daar ontoegankelijk. Moerassig, modderig, veenachtig. Kniewortels van moerascipressen rijzen als rotsen op uit het water.

Van oudsher hebben de indianen stroomopwaarts een 'havenplaats': de plek van het huidige French Quarter. Het is een strategische plek aan de Mississippi omdat vandaar een beegaanbare zijarm naar de Golf van Mexico loopt.

Een tweede voordeel van deze plek is, dat het betrekkelijk hoog ligt. Een niet te verwaarlozen voordeel wie bedenkt dat hier in de delta zee en land elkaar omarmen in een eindeloos labyrint van moerassen, zijarmen en baaien.

In 1718 begint La Nouvelle Orléans - genoemd naar Lodewijk XV, hertog van Orléans - op de plek van het huidige French Quarter. Strafgevangenen leggen een fundament aan van rotbestendig cipreshout en schelpen.

WANDEL EN HANDEL VAN LA NOUVELLE ORLEANS

Er komen regeringsgebouwen. Ten noorden en ten zuiden van de stad worden 18 mijlen dijk aangelegd.

Wie zijn de eerste bewoners van La Nouvelle Orléans? Bestuurders, militair kader, handelslieden, soldaten, pelsjagers en slaven.

Slaven bestaan uit: negers, direct uit Afrika geïmporteerden en uit Frans West-Indië; 'esclaves naturels' oftewel indiaanse krijgsgevangenen; 'redomptiers,' verarmde Europeanen - meest Duitsers - die in ruil voor de overtocht drie jaar werken op een plantage.

Om de vrouwen van de kolonisten te assisteren worden er ook jonge Franse vrouwen ingevoerd. Deze 'filles à la cassette' krijgen een koffer met kleren mee van de Franse regering.

Wat wordt er allemaal verhandeld in La Nouvelle Orléans?

Hout, pek, teer, rijst, indigo, katoen, tabak, huiden en suiker in ruil voor slaven en Europese goederen.

Tabak en hout wordt door pioniers uit Kentucky op vloten over de Mississippi vervoerd. Het is gevaarlijk werk: er staan sterke stromingen en verder zijn er piraten en vijandige indianen op de oevers.

Door de verdragen van Fontainebleau in 1762 en van Parijs in 1763 komt La Nouvelle Orléans bij Spanje. In 1801 krijgt Frankrijk de stad weer terug.

In 1803 verkoop Napoleon uit geldnood zijn hele koloniale bezit voor 15 miljoen gulden aan de (toenmalige) Verenigde Staten. La Nouvelle Orléans wordt New Orleans.

UITGEWANDELDE NATCHEZ

Waar zijn eigenlijk inmiddels de indianen gebleven? De - volgens een vroeg Frans verslag - vijfduizend Natchez bijvoorbeeld?

‘Sinds de eerste ontdekkingsreizigers heeft eenderde van de indianen zich al teruggetrokken,’ zegt datzelfde verslag. ‘Het blijkt dat God wil, dat ze hun plaats afstaan aan nieuwe volken.’

Tegen 1731 is dat inderdaad het geval: de Natchez indianen zijn uitgeroeid en de overlevenden verstrooid.

In dat jaar verwoesten de Fransen uit wraak over een aanval op een blanke nederzetting de Natchez dorpen en verkopen de Grote Zon en zijn familie als slaven aan Caribische planters.

WANDEL EN HANDEL VAN NEW ORLEANS

Met de eerste stoomboot in 1812 is het vervoersprobleem stroomopwaarts ten einde.

Het inwoneraantal van New Orleans stijgt explosief: 8000 in 1803; 41.000 in 1820; 80.000 in 1840; 186.000 in 1860.

In 1834 krijgt New Orleans straatlantaarns op gas.

In 1895 zijn er de eerste elektrische lantaarns.

Vanaf 1830 begint het belang van New Orleans als havenstad te tanen.

Het Erie Kanaal zorgt voor vervoer van producten uit het Midwesten naar New York.

Vanaf 1850 is er een spoorverbinding naar Chicago.

New Orleans verliest hiermee zijn exclusieve positie als tolhuis van de grote Mississippi Vallei.

Gelukkig heeft de toeristenstad nog de ‘Ol’ man river’ met haar stoomboten: ‘Natchez’, ‘President’, ‘Creole Queen’, ‘Delta Queen’, ‘Mississippi Queen’, ‘American Queen’, ‘Robert E. Lee.’

Begin deze eeuw krijgt New Orleans er een trekpleister bij: de jazz.

In 1913 wordt er een drainagesysteem aangelegd van meer dan 120 mijl ondergrondse kanalen. Hiermee komt definitief een eind aan overstroomde eetzalen in het (relatief nog hoog gelegen) French Quarter.

Anno 2000 na Chr. vormen chemische multinationals stroomopwaarts een 'chemische corridor', zodat de rivier niet alleen stoomboten vervoert, maar ook cyanide, arseen, zink, chroom.

Het percentage van mensen met kanker is in deze streek het hoogste ter wereld.

Eiken langs de oevers leggen het loodje.

Voorspellers zeggen dat de 'Ol'man' haar loop zal veranderen, dat ze door de Atchafalaya River in de Golf zal verdwijnen en daarmee geheel aan New Orleans voorbij zal gaan. En dan? Wat is New Orleans zonder Mississippi?

Cherokee wiegelied

A wa nen

a wa nen

wa yan was sa

ko pwa sod

wie is dat

wie is dat

wieg heen en weer

leg je neer

Baker, Theodore ,On the music of the North American indians,' Frits Knuf, 2702 Buren/ the Netherlands, 1976